

Úřad pro ochranu osobních údajů

**Výroční zpráva
2001**

Obsah

Ohlédnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů za rokem 2001 /5

Legislativní a právní zabezpečení ochrany osobních údajů /7

- A) Činnost Úřadu v oblasti tvorby práva
 - I. Postavení a působnost Úřadu v oblasti ochrany osobních údajů
 - II. Postavení a působnost Úřadu v oblasti elektronického podpisu
 - III. Zapojení Úřadu do legislativního procesu na úrovni vládní legislativy a v procesu přijímání zákonů Parlamentem České republiky
- B) Poskytování konzultací v oblasti ochrany osobních údajů
- C) Vedení evidence oznámení podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů a registru povolených zpracování osobních údajů
- D) Činnost Poradního sboru předsedy Úřadu

Registrace /16

Kontrolní činnost Úřadu /31

Elektronický podpis /40

Styky se zahraničím a zapojení Úřadu do mezinárodní spolupráce /47

Úřad ve styku s veřejností /51

- A) Informační činnost
- B) Vzdělávací a osvětové působení
- C) Publikační činnost
- D) Kontakty s médii
- E) Získávání a šíření nových evropských a světových poznatků v oblasti ochrany osobních údajů

Personální zabezpečení Úřadu /61

Organizační struktura Úřadu

Hospodaření Úřadu /63

Poskytování informací podle zákona č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím /65

Úřad pro ochranu osobních údajů v číslech – rok 2001 /67

Úkoly, výhledy a přísliby Úřadu /68

Ohlédnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů za rokem 2001

Dostává se Vám do rukou toto první samostatné vydání Výroční zprávy Úřadu pro ochranu osobních údajů. Úřad vznikl k 1. 6. 2000, avšak poté bylo nutno učinit mnohé, aby mohl začít fungovat. S menšími či většími problémy však začal důsledně vykonávat činnosti uložené mu zákony v průběhu roku 2001. Je tedy možné považovat právě tento rok za „startovní“, neboť v jeho průběhu byly zahájeny prakticky všechny činnosti, které má Úřad provádět.

Velmi intenzívně probíhala registrace správců osobních údajů, byla prováděna legislativní činnost, osvěta, konzultace. Byla ovšem započata také vlastní dozorová činnost Úřadu. Po jmenování čtyř inspektorů v roce 2001 bylo završeno zákonem stanovené personální obsazení sedmi míst inspektorů. Poté se poměrně intenzívně rozběhly kontroly u správců a zpracovatelů.

Zákon o ochraně osobních údajů dal rámeček nové kvalitě této specifické oblasti ochrany lidských práv a základních svobod. Je nasnadě, že ne všichni to vítají. Řada subjektů, které zpracovávají osobní údaje o občanech, musela své dosavadní zvyky a praxi měnit, často zásadním způsobem. Avšak nejen tato skutečnost začala potvrzovat, že instituce dozorového typu nepožívají a zřejmě ani v budoucnu nebudou požívat valné obliby u dotčených státních i nestátních subjektů. Úřad začal také upozorňovat na nedostatky v našem právním řádu, na neochotu měnit léty zaběhnuté rutinní procesy, na ochotu politických orgánů vyhovět tlaku různých lobby žádajících výjimky z principů ochrany osobních údajů. Tyto a další aktivity budou i v budoucnu mít za důsledek přinejmenším ambivalentní vztah řady institucí, podniků, orgánů i subjektů k Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tím více by však měl Úřad nabývat na oblibě u veřejnosti. Pozitivním ukazatelem je stále rostoucí počet podaných stížností ze strany občanů, rostoucí povědomí o tom, že osobní údaje jsou důležitou hodnotou v životě jedince a společnosti, neboť představují svého druhu klíč ke vstupu do soukromí a intimity každého člověka, a jejich ochrana je tudíž kvalitativním ukazatelem vyspělosti demokratické společnosti. K tomuto vědomí nepochybně přispěla i osvětová činnost Úřadu, kterou zdaleka nepovažujeme za ukončenou.

Úřad se v roce 2001 také zhostil náročného úkolu v oblasti elektronického podpisu, který pro něj vyplynul z novely zákona o ochraně osobních údajů: Vydal vyhlášku, na jejímž základě bude možno akreditovat poskytovatele certifikačních služeb. Nicméně je nutno zdůraznit, a Úřad si je toho dobře vědom, že není odpovědný za rozšíření a fungování elektronického podpisu v tomto státě.

Ochrana osobních údajů má také důležitý mezinárodní rozměr. Nelze ji kvalitně provádět bez spolupráce s dalšími státy, a to jak evropskými, tak i na jiných kontinentech. Úřadu se podařilo do této spolupráce poměrně intenzivně vstoupit. Přispěla k tomu, mimo jiné, aktivní kooperace na úrovni Rady Evropy, ale namnoze také ratifikace Úmluvy Rady Evropy č.108. Tato událost výrazně ovlivnila fakt, že Česká republika je považována za stát s dobrou legislativní úrovní ochrany osobních údajů, jak konstatuje mj. Pravidelná zpráva Evropské komise o stavu přípravy ČR na členství v EU za rok 2001. Podstatně těžší však bude tento pozitivní obraz udržet a dále rozvíjet.

Výroční zpráva je bilancí práce Úřadu za uplynulý rok a, jak již bylo řečeno, de facto je první ucelenou bilancí; nezdůrazňuje tedy to, co se naplnit nepodařilo, s čím Úřad není spokojen a co bude třeba v jeho činnosti změnit. To ovšem neznamená, že si Úřad není vědom svých rezerv a že si zároveň nedokáže vytyčovat perspektivy rozvoje a formulovat vlastní ambice. Nicméně v roce 2001 se Úřad vytvářel personálně a organizačně, budoval se po stránce technického zabezpečení. Tento proces bude ještě pokračovat v roce následujícím. Především proto, že Úřad nutně potřebuje nalézt své definitivní sídlo, aby dokázal dostatečně personálně zabezpečit plnění svých úkolů. Tento nedostatek byl zásadním důvodem toho, že své úkoly plnil v roce 2001 s vypětím všech sil. Bez ohledu na to bude ale také nutno mnohé z již započatých činností nadále zlepšovat, zkvalitňovat a nadále bude třeba pracovat s přesvědčením, že kvalitní a účinné ochrany osobních údajů lze docílit více než sankcemi výchovou a osvětou.

Zda se to Úřadu bude dařit, to bude patrné až ze srovnání s příští výroční zprávou.

RNDr. Karel Neuwirt

Legislativní a právní zabezpečení ochrany osobních údajů

A) Činnost Úřadu v oblasti tvorby práva

I. Postavení a působnost Úřadu v oblasti ochrany osobních údajů

Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) je zřízen zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“) jako nezávislý orgán, do jehož činnosti lze zasahovat jen na základě zákona (viz ustanovení § 28 odst. 1 a 2 zákona o ochraně osobních údajů). Takto vymezené postavení Úřadu s sebou přineslo určité komplikace, pokud jde o začlenění Úřadu do struktury orgánů státu v oblasti veřejné moci. Obdobné problémy nastaly i v chápání práv a povinností zaměstnanců Úřadu ve vazbě na příslušná ustanovení zákoníku práce.

Úřad proto již v roce 2000 usiloval o to, aby se, v souladu s usneseními vlády č. 609 a 642, postavení Úřadu a jeho zaměstnanců právně narovnilo. Snahy po legislativní úpravě postavení Úřadu a jeho zaměstnanců byly podpořeny rovněž skutečností, že zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“) bylo novelizováno ustanovení § 29 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů tak, že do zákona o ochraně osobních údajů byla doplněna kompetence Úřadu i pro oblast elektronického podpisu.

Tyto snahy Úřadu vyústily v poslanecký návrh na novelizaci zákona o ochraně osobních údajů (sněmovní tisk č. 774), který byl ještě v roce 2000 předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky k projednání. Poslanecká sněmovna tento návrh zákona projednala na své schůzi dne 21. ledna 2001 a usnesením č. 1399 propustila do dalšího legislativního procesu v Poslanecké sněmovně. Současně s tímto návrhem zákona byl skupinou poslanců předložen Poslanecké sněmovně další návrh novely zákona o ochraně osobních údajů (sněmovní tisk č. 800), jehož obsahem byla novelizace těch ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, která se dotýkala práv a povinností správce, souvisejících s činností politických stran, společenských organizací, odborových organizací, zájmových sdružení a dalších subjektů. Tento návrh byl Poslaneckou sněmovnou projednán v obecné rozpravě dne 22. února 2001 a přikázán usnesením č. 1430 k projednání výborům Poslanecké sněmovny.

V průběhu legislativního procesu v Poslanecké sněmovně se ukázalo jako potřebné oba návrhy zákonů sloučit do jediné komplexní novely, která vedle původních návrhů změn zákona o ochraně osobních údajů, na jejichž tvorbě se přímo podílel Úřad, svůj obsah rozšiřovala o další přednesené a schválené pozměňovací návrhy poslanců – členů výborů Poslanecké sněmovny, kteří se na projednávání návrhů novely zákona podíleli. Legislativní proces v Poslanecké sněmovně vyvrcholil na 35. schůzi Poslanecké sněmovny, kdy byl návrh novely zákona o ochraně osobních údajů schválen usnesením č. 1550.

Za nejvýznamnější změnu obsaženou v novele zákona o ochraně osobních údajů je možno považovat tu skutečnost, že původní záměr Úřadu, který řešil jeho postavení, se podařilo udržet a dále ještě posílit, neboť pokud jde o postavení Úřadu, přijala Poslanecká sněmovna pozměňovací návrh Ústavně právního výboru v tom směru, aby Úřad neměl toliko postavení správního úřadu. Smyslem původního návrhu bylo spíše kvalifikovat Úřad do skupiny subjektů, které vykonávají správní rozhodování. Poslanecká sněmovna přijala řešení, podle něhož jsou Úřadu svěřeny kompetence ústředního správního úřadu, což významně přispělo ke zvýšení prestiže Úřadu při výkonu jeho působnosti i při jeho začlenění v rámci struktury ústředních správních úřadů a organizačních složek státu. Velmi významnou součástí novely zákona o ochraně osobních údajů je pravomoc Úřadu vydávat prováděcí právní předpisy v oblasti elektronického podpisu, což veřejnost přijala velmi pozitivně s ohledem na potřebu naplnění principů elektronizace veřejné správy i oblasti soukromého sektoru. Pokud jde o zaměstnance Úřadu, podařilo se novelou zákona o ochraně osobních údajů odstranit neodůvodněný rozdíl v právech a povinnostech zaměstnanců Úřadu oproti zaměstnancům ostatních ústředních orgánů státní správy ve vztahu k ustanovení § 73 zákoníku práce.

Dne 23. dubna 2001 byl návrh zákona doručen Senátu a rozeslán jako senátní tisk č. 55. Senát podrobil jak vlastní návrh zákona, tak i změny, které doplnila Poslanecká sněmovna, velmi pečlivé analýze. Ta přinesla, zejména při projednávání návrhu zákona v Ústavně právním výboru a Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, objektivní pohledy na možné negativní dopady novely zákona v oblasti základních lidských práv a svobod. Senát návrh zákona schválil na své schůzi dne 17. května 2001 a prezident republiky zákon podepsal dne 25. května 2001.

Zákon byl vyhlášen s účinností od 31. května 2001 ve Sbírce zákonů pod č. 177/2001 Sb., jako „Zákon, kterým se mění zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 227/2000 Sb., a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů“.

II. Postavení a působnost Úřadu v oblasti elektronického podpisu

Jak již bylo zmíněno výše, bylo jedním z cílů novely zákona o ochraně osobních údajů i dosažení kompetence Úřadu pro vydávání prováděcích právních předpisů k zákonu o elektronickém podpisu. Zákon o elektronickém podpisu si ce obsahoval obecné zmocnění k vydání vyhlášky k jeho provedení, ale Úřad toto ustanovení nemohl naplnit dříve, než získal pravomoc k vydávání prováděcích právních předpisů podle obecné právní úpravy. Proto bylo nezbytné rozšířit působnost Úřadu v primárním zákoně, a to v zákoně o ochraně osobních údajů. Ustanovení o působnosti Úřadu vydávat vyhlášky pro oblast elektronického podpisu bylo do zákona o ochraně osobních údajů doplněno novelou zákona č. 177/2001 Sb., až s účinností od 31. května 2001. Teprve tehdy mohl Úřad zahájit regulérní legislativní kroky na přípravě prováděcího právního předpisu k zákonu o elektronickém podpisu.

Návrh vyhlášky Úřadu o upřesnění podmínek stanovených v § 6 a 17 zákona o elektronickém podpisu a o upřesnění požadavku na nástroje elektronického podpisu byl podle Legislativních pravidel vlády rozeslán všem připomínkovým místům dne 27. června 2001. Po ukončení vypořádání připomínek v rámci meziresortního připomínkového řízení byl návrh vyhlášky předložen Legislativní radě vlády k projednání v jejích komisích. Projednávání připomínek komisemi Legislativní rady vlády bylo ukončeno na 2. zasedání Pracovní komise pro správní právo dne 1. října 2001.

Vyhláška byla zveřejněna s účinností od 10. října 2001 ve Sbírce zákonů pod č. 366, jako „Vyhláška Úřadu pro ochranu osobních údajů o upřesnění podmínek stanovených v § 6 a 17 zákona o elektronickém podpisu a o upřesnění požadavků na nástroje elektronického podpisu“.

III. Zapojení Úřadu v legislativním procesu na úrovni vládní legislativy a v procesu přijímání zákonů Parlamentem České republiky

Vzhledem k tomu, že Úřad není dosud všemi ministerstvy a dalšími ústředními správními úřady připravujícími návrhy zákonů, které se mohou dotýkat oblasti ochrany osobních údajů nebo oblasti elektronického podpisu, považován za povinné připomínkové místo ve smyslu Legislativních pravidel vlády, jsou aktivity Úřadu prováděné v této oblasti vedeny na několika základních úrovních.

1. Legislativní proces vlády: Pokud jsou Úřadu v rámci meziresortního připomínkového řízení předkládány návrhy zákonů, návrhy nařízení vlády nebo návrhy vyhlášek, zaujímá Úřad své stanovisko vždy z hlediska výkonu působnosti v oblasti ochrany osobních údajů nebo v oblasti elektronického podpisu. V roce 2001 bylo Úřadu předloženo ke stanovisku celkem 195 návrhů, což odpovídá asi jedné třetině návrhů právních předpisů, které byly a jsou připravovány a projednávány podle plánu legislativních úkolů vlády.

Dalším negativním jevem zařazení Úřadu do legislativního procesu je ta skutečnost, že Úřadu jsou předkládány v mnoha případech až návrhy prováděcích předpisů k zákonům, aniž měl předtím možnost vyjádřit své stanovisko k základnímu právnímu předpisu v této oblasti.

Dá se však konstatovat, že právě po přijetí novely zákona o ochraně osobních údajů se u řady ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů tento poměr mění ve prospěch počtu návrhů zákonů, jež jsou Úřadu předkládány. To se projevilo zejména při přípravě a projednání návrhu nového správního řádu, který připravuje Ministerstvo vnitra, návrhu zákona o správním soudnictví, který připravuje Ministerstvo spravedlnosti, návrhu zákona o daňovém řádu České republiky, připravovaném Ministerstvem financí, nebo návrhu věcných záměrů zákonů o informačních systémech veřejné správy, připravovaných Úřadem pro veřejné informační systémy.

V některých případech předkladatelé (zpracovatelé) vyhověli jen některým připomínkám Úřadu k předloženým návrhům, popřípadě připomínkám Úřadu k předloženým návrhům nevyhověli vůbec. Ministerstvo dopravy a spojů například ve vyhlášce č. 243/2001 Sb., o registraci vozidel – oproti stanovisku Úřadu a v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů – upravilo vedení a uchovávání osobních údajů o vlastnících a provozovatelích motorových vozidel (viz zejména § 3 odst. 3 vyhlášky o registraci vozidel). Na základě připomínek Úřadu byly z okruhu zjišťovaných a uchovávaných osobních údajů alespoň vypuštěny osobní údaje o číslu občanského průkazu vlastníka vozidla a datu narození a státní příslušnosti žadatele. Ministerstvo obrany například oproti stanovisku Úřadu k návrhu věcného záměru novely branného zákona neuvedlo v návrhu zákona, kterým se mění branný zákon, taxativní výčet osobních údajů shromažďovaných a uchovávaných ve vojenské evidenci.

Úřad, vědom si své role a svého postavení v oblasti ochrany osobních údajů a v oblasti elektronického podpisu, musel své připomínky k připravovaným návrhům zákonů uplatnit někdy dokonce přímo prostřednictvím komisí Legislativní rady vlády nebo přímo stanoviskem předsedy Úřadu adresovaným předsedovi Legislativní rady vlády (například zákon o státní službě, nařízení vlády k provedení zákona o elektronickém podpisu).

2. Parlamentní legislativní proces: Při předložení poslaneckého nebo senátního návrhu zákona Poslaneckou sněmovnou vládě ke stanovisku si vláda v roce 2001 v několika případech vyžádala stanovisko Úřadu k předloženému návrhu zákona, se kterým se ve svém usnesení rovněž ztotožnila. Tak tomu bylo například v případě senátního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti, zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (tisk č. 1021); dále se vláda ztotožnila se stanoviskem Úřadu v případě ná-

vrhu zákona, kterým se mění zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů (tisk č. 1007). Vláda rovněž využila stanovisko Úřadu ve svém usnesení, které přijala k návrhu zákona o Institutu pro dokumentaci totality a o změně některých dalších zákonů (tisk č. 1118). V případě návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů (tisk č. 907), nebo v případě návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, však vláda zaujala oproti stanovisku Úřadu opačný názor.

3. Podíl Úřadu na legislativním procesu na základě požadavků poslanců a senátorů: Vedle vládního legislativního procesu a stanovisek k poslancovým iniciativám se Úřad zapojoval do legislativního procesu také na základě požadavků jednotlivých poslanců nebo senátorů, kteří se obraceli se svými žádostmi o vyjádření k připravovaným a projednávaným návrhům zákonů. Snad nejvýznamnějším počinem Úřadu v této oblasti je aktivní podíl na přípravě a projednávání novely zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, který byl předmětem projednávání Parlamentu České republiky v květnu a v červnu 2001. Zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 260. Dále se Úřad podílel na projednávání novely zákona o zaměstnanosti nebo např. novely zákona o bankách.

Závěrem lze konstatovat, že Úřad se stává nedílnou součástí soustavy orgánů státu činných v oblasti legislativního procesu v České republice a již v legislativním procesu usiluje o prosazení společných a jednotných principů ochrany osobních údajů do právního řádu České republiky. Protože však nemůže postaćovat pouhá snaha Úřadu, ale je nezbytné pochopení tohoto přístupu ze strany jednotlivých ministerstev, ostatních ústředních správních úřadů, Parlamentu České republiky a dalších subjektů, které se podílejí na legislativním procesu, zůstává i do budoucna řada dosud otevřených otázek. Patří k nim zejména problematika národního identifikátoru a jeho právní úpravy, otázky spojené s identifikací daňových subjektů a v souvislosti s tím užívání daňového identifikačního čísla a dále otázky spojené s provozem registrů veřejné správy, které obsahují osobní údaje, a s „volným přístupem“ k těmto údajům. V této souvislosti je třeba zmínit výsledky jednání Úřadu s Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním: Cílem jednání bylo změnit přístup jmenovaného provozovatele, který spravuje jeden z největších registrů veřejné správy, a dosáhnout posunu od otevřenosti tohoto systému k jeho úpravám a omezením při zpřístupnění a předávání osobních údajů, jež by odstranily rozpor s principy ochrany osobních údajů jednotlivce.

B) Poskytování konzultací v oblasti ochrany osobních údajů

Podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. i) zákona o ochraně osobních údajů je jednou z povinností Úřadu poskytování konzultací v oblasti ochrany osobních údajů. Tento úkol Úřad naplňuje v několika směrech:

Písemný styk s žadateli, kteří jsou jak fyzickými, tak právnickými osobami v postavení správce nebo zpracovatele ve smyslu ustanovení § 4 písm. j) a k) zákona o ochraně osobních údajů, nebo popřípadě v postavení zaměstnanců těchto subjektů. Současně se na Úřad obracují přímo občané - fyzické osoby (subjekty údajů), jejichž osobní údaje jsou předmětem zpracování. V roce 2001 se tímto způsobem obrátilo na Úřad 545 žadatelů, z nichž 127 byly fyzické osoby. Druhou část žadatelů tvoří orgány státní správy a samosprávy (z jedné pětiny ministerstva, ale i jimi přímo řízené instituce, okresní úřady nebo přímo jejich jednotlivé referáty). Velkou měrou se na tom podílely obce zastoupené svými úřady (např. magistrátní úřady měst Brna, Ostravy, Ústí nad Labem apod.). Zbývající část představovaly instituce typu Policie České republiky, Vězeňská služba, státní zastupitelství apod.

Dalším typem žadatelů byly právnické osoby - správci, kteří zpracovávají osobní údaje (např. banky, pojišťovny, dopravní podniky, distribuční společnosti apod.). V některých případech se na Úřad obracují prostřednictvím advokátních kanceláří, které zastupují jejich zájmy (pouze dotazů advokátních kanceláří obdržel Úřad během roku 2001 šedesát).

Často se na Úřad obrátily i různé asociace nebo jiné subjekty, které sdružují subjekty určité oblasti dopadu ochrany osobních údajů (např. ČMKOS, Hospodářská komora, Česká advokátní komora, Česká asociace pojistitelů, Česká notářská komora apod.). Prvotní písemný styk s těmito subjekty často vyústil v potřebu osobního projednání problematiky ochrany osobních údajů nebo v uspořádání semináře zaměřeného na ochranu osobních údajů.

Osobní projednání aplikace zákona o ochraně osobních údajů pracovníky Úřadu se zástupci subjektů v postavení správce nebo zpracovatele. Osobní jednání se uskutečnila například se zástupci firem Škoda Auto a Eurotel, Komerční banky, České asociace pojistitelů, Sdružení dopravních podniků, ČMKOS, Asociace pro kolektivní vyjednávání aj. Výsledkem těchto jednání byl obvykle rozbor zákona o ochraně osobních údajů ve vazbě na konkrétní podmínky jeho aplikace na prostředí jednotlivých správců. Osobních konzultací bylo jednotlivými pracovníky Odboru legislativního a právního Úřadu uskutečněno měsíčně v průměru 25.

Další poměrně významnou aktivitou Úřadu v oblasti aplikace zákona o ochraně osobních údajů byly *přednášky* zaměřené obecně na výklad zákona o ochraně osobních údajů a jeho novelizovaného znění nebo semináře odborně zaměřené na určitou oblast s tematickým okruhem v oblasti výkonu činnosti správců nebo zpracovatelů, např. v oblasti bankovníctví, pojišťovnictví, zdravotnictví a farmacie, školství, energetiky apod.

Telefonický styk. Stejně jako formou odpovědí na písemné dotazy byli pracovníci Úřadu připraveni konzultovat problémy veřejnosti spojené s aplikací zákona o ochraně osobních údajů i telefonicky. Zejména v souvislosti s ukončením běhu lhůt pro opatření pro přechodné období, které jsou předmětem úpravy ustanovení § 47 zákona o ochraně osobních údajů byla tzv. „informační linka“, která byla pro tento účel zavedena, doslova zavalena žadateli a jen velmi obtížně se dařilo tento nápor zvládat. Počet žadatelů o informaci vzrostl například v souvislosti s ukončením přechodného období podle § 47 odst. 1 zákona pro ty správce, kteří ke dni účinnosti zákona zpracovávali osobní údaje a na něž se vztahovala povinnost oznámení podle § 16 zákona. Tyto osoby byly povinny v návaznosti na počátek běhu lhůty pro splnění oznamovací povinnosti, který byl ustanovením § 51 zákona stanoven na 1. prosince 2000, učinit, a to do 6 měsíců ode dne účinnosti zákona, oznámení o zpracování osobních údajů. Situace byla ještě zkomplikována ustanovením § 16 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů, které klade tuto povinnost před každý subjekt, jenž hodlá zpracovávat osobní údaje. Až výkladem tohoto ustanovení dospěl Úřad k závěru, že se toto ustanovení vztahuje pouze na správce, a nikoli na zpracovatele. V květnu a v červnu roku 2001 volalo na tuto linku denně 50 žadatelů a rovněž počet písemných žádostí v tomto období enormně vzrostl. Obdobně tomu bylo i koncem roku, kdy k 31. prosinci 2001 končil běh další lhůty stanovené zákonem o ochraně osobních údajů pro přechodné období, a to lhůty podle § 47 odst. 2 zákona, kterou je uloženo uvést zpracování osobních údajů prováděné před účinností zákona o ochraně osobních údajů do souladu s tímto zákonem.

O tom, že lidé informační telefonickou linku využívají, svědčí skutečnost, že v průměru na ni denně volá zhruba 25 žadatelů, což představuje měsíčně cca 500 vyřízených telefonických dotazů.

C) Vedení evidence oznámení podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů a registru povolených zpracování osobních údajů

V roce 2001 probíhala registrace oznámení o zpracování osobních údajů, zahájená v předcházejícím roce dnem 1. 12. 2000. Údaje z těchto oznámení se zapisují do registru povolených zpracování osobních údajů podle § 35 a registraci nebo její zrušení zveřejňuje Úřad do dvou měsíců ve Věstníku Úřadu (srv. blíže Registrace, s. 16).

Jednou z častých chyb z hlediska právního bylo, že oznamovatelé ve svých oznámeních neuváděli všechny informace požadované ustanovením § 16 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů. V takovém případě Úřad správní řízení svým rozhodnutím přerušil a vyzval oznamovatele, aby ve stanovené lhůtě oznámení doplnil. Poté Úřad ve správním řízení pokračoval.

Další nedostatek spočíval v tom, že z některých Úřadu doručených oznámení vznikla důvodná obava, že při zpracování osobních údajů by mohlo dojít k porušení zákona o ochraně osobních údajů. I v tomto případě Úřad vyzval oznamovatele, aby oznámení ve stanovené lhůtě doplnil a přitom žádal o vysvětlení a objasnění zpracování osobních údajů oznamovatelem; případně Úřad prováděl i místní šetření, jak mu to umožňuje ustanovení § 17 odst. 3. Tato šetření představovala velmi podstatnou složku v působnosti Odboru kontroly (srv. Kontrolní činnost Úřadu na s. 31 nn.).

U řady oznamovatelů se ukázalo, že nemají vyjasněný vztah mezi správcem a zpracovatelem osobních údajů. Docházelo také k záměně pojmů „národnost“, „státní občanství“ resp. „státní příslušnost“. Objevovala se snaha oznamovatelů zpracovávat osobní údaje ve větším rozsahu, než je nezbytné pro naplnění stanoveného účelu, včetně např. rodného čísla. Projevovala se i snaha o zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů tam, kde je souhlas ke zpracování nezbytný, a samotný souhlas se v řadě případů jevil jako nedostatečný a neodpovídající zákonu o ochraně osobních údajů. Negativním rysem byla také snaha o zpracování řady citlivých osobních údajů, jako jsou národnostní, rasový nebo etnický původ a zdravotní stav, aniž to bylo nezbytné k naplnění stanoveného účelu.

Během této správní činnosti, ale i v souvislosti s ní, byl Úřad v úzkém kontaktu se správci a zpracovateli osobních údajů, resp. oznamovateli. Zástupci Úřadu odpovídali také na bezpočet dotazů, ať už telefonických či písemných, kladených oznamovateli, správci či zpracovateli osobních údajů, a vedli s nimi řadu ústních jednání, při nichž podávali výklad nejen příslušných ustanovení zákona, která se týkají oznamovací povinnosti, ale i zákona o ochraně osobních údajů jako celku, včetně mezinárodních a evropských souvislostí.

Lze konstatovat, že i touto činností, kterou zástupci Úřadu plnili rovněž konzultační povinnost, uloženou Úřadu v ustanovení § 29, odst. 1 písm. i) zákona

o ochraně osobních údajů, se ochrana osobních údajů dostávala stále více do povědomí oznamovatelů a řadu problémů a nejasností, včetně nedostatků v oznámení o zpracování osobních údajů, se dařilo odstraňovat. V průběhu roku muselo být přerušeno 4 908 správních řízení. Po odstranění nedostatků správní řízení pokračovalo a jeho výsledkem bylo povolení zpracování osobních údajů. V těch případech, kde nedostatky dosud odstraněny nebyly, správní řízení pokračuje, nebo bylo ukončeno nepovolením zpracování osobních údajů (srv. tabulka na s. 25).

D) Činnost Poradního sboru předsedy Úřadu

V roce 2001 pokračovala práce Poradního sboru předsedy Úřadu, který byl zřízen k posuzování otázek spojených s výkladem a aplikací zákona o ochraně osobních údajů.

Sbor je složen z nezávislých odborníků teorie a praxe z oblasti práva a informatiky. Poradnímu sboru předsedá doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.

Doporučení tohoto poradního orgánu jsou podkladem pro konzultace Úřadu, vydávaná stanoviska Úřadu a pro jeho rozhodovací činnost.

Při jednáních jsou posuzovány aktuální otázky práva v komplexu s problémy, s nimiž je Úřad konfrontován ve svém každodenním působení a jejichž řešení od něj veřejnost očekává (srv. např. kapitola Kontrolní činnost Úřadu, s. 31 nn., Registrace, s. 16 nn.).

Registrace

Odbor správy informačního systému a Odbor registru

Dnem 1. prosince 2000 nabyly podle § 51 zákona o ochraně osobních údajů účinnosti jeho § 16, 17 a 35. Od toho dne jsou tedy všechna ustanovení tohoto zákona v účinnosti. Ustanovení paragrafů 16 a 17 se týkají oznamovací povinnosti, náležitostí oznámení, registrace a řízení o ní. Ustanovení paragrafu 35 pak řeší samotnou registraci v registru povolených zpracování osobních údajů. *Registr povolených zpracování osobních údajů* je veřejně přístupným seznamem s výjimkou těch jeho částí, které se dle § 16 odst. 2 písm. e) a i) nezveřejňují. Paragraf 35 pak upravuje obsah registru a zveřejnění registrace ve Věstníku Úřadu, případně jiným vhodným způsobem.

Pro aplikaci citovaného zákona je též důležitý § 47. Podle tohoto paragrafu jsou stanovena opatření pro přechodné období, kdy byl každý, kdo zpracovával ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona osobní údaje a na něž se vztahuje povinnost oznámení podle § 16, povinen tak učinit nejpozději do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona. Zpracování osobních údajů prováděné před účinností tohoto zákona bylo nutno uvést do souladu se zákonem do 31. prosince 2001.

Šestiměsíční lhůta stanovená v § 47 odst. 1 citovaného zákona začala tedy běžet dnem 1. prosince 2000.

Tomu, že Úřad byl schopen od tohoto data přijímat a vyřizovat veškerá podání správců osobních údajů (a zodpovídat ohromné množství dotazů, týkajících se zpracování osobních údajů), předcházelo mnoho věcí, které bylo nutno realizovat od 1. června 2000, což je oficiální datum vzniku Úřadu.

Především bylo zapotřebí vybavit Úřad základním informačním systémem. Systém by měl pokrývat všechny oblasti jeho práce, tj. běžné pracovní a kancelářské prostředí uživatelů, personalistiku a mzdy, finanční účetnictví, e-mail a připojení na internet. Součástí pracovního prostředí musí být i agenda podporující přijímání *Oznámení o zpracování osobních údajů*, kterými správci oznamují Úřadu, že zpracovávají, nebo hodlají zpracovávat osobní údaje.

Na začátku přípravy této agendy, která musela umět zpracovávat všechny druhy podání (neboť zákon o ochraně osobních údajů tuto formu nijak nespecifikuje), stály dva základní problémy:

Prvním problémem bylo alespoň zhruba odhadnout možný počet oznámení. Žádná podobná evidence nebyla v České republice nikdy vedena a obdobné zákony o zpracování osobních údajů se v různých státech výrazně liší; nebylo tedy možné ani porovnání s jinými státy, které již podobnou evidenci vedou.

Druhým problémem bylo, jak vlastně údaje, které požaduje zákon o ochraně osobních údajů, sjednotit a evidovat, když samotný zákon neříká o formě podání nic.

Rozhodnutí, které řešilo oba problémy, bylo následující:

- Budoucí informační systém Úřadu musí pracovat s oznámením o zpracování osobních údajů v elektronické formě.
- Pro oznamovatele zpracování je třeba vydat formulář, který se bude vyplňovat ručně, který bude následně zpracováván pomocí optického rozpoznávání znaků a který zároveň oznámení formalizuje.
- V maximální míře informovat oznamovatele o existenci takového formuláře, který oznámení zjednodušuje, a snažit se takto minimalizovat jiné formy oznámení.
- Všechna oznámení, která přijdou jinou formou než je připravený formulář, vložit do informačního systému ručně.

Toto rozhodnutí mělo další výhodu v tom, že po praktickém rozběhu elektronického podpisu bude možno na webových stránkách Úřadu vystavit navržený formulář jako elektronický, což budoucím správcům maximálně zjednoduší podání oznámení. Pro úpravu vlastní agendy to bude znamenat pouze přidání dalšího vstupu.

Zpracování oznámení bude představovat práci s elektronickým formulářem se všemi výhodami této práce, ať je to např. možnost automatické, formální i logické kontroly jednotlivých položek nebo generování obecných položek do dopisů sloužících ke komunikaci s příslušným správcem.

Všechny tyto práce vyústily do vypsání veřejné zakázky na *Hlavního dodavatele informačního systému Úřadu pro ochranu osobních údajů*.

Byly požadovány následující všeobecné vlastnosti informačního systému:

1. Informační systém (dále IS) musí stejnou měrou podporovat dvě hlavní oblasti svého nasazení:
 - vytváření *Registru povolených zpracování osobních údajů* a práci s ním,
 - plné pokrytí potřeb Úřadu v oblasti zpracování elektronických i papírových písemností.
2. IS musí mít modulární strukturu a údaje do něj vložené musejí být okamžitě přístupny všem oprávněným uživatelům.

3. IS musí být otevřený – použitá technologie a podpora dodavatele systému v této oblasti umožní jeho rozšíření o moduly jiných dodavatelů.
4. IS musí plně respektovat existující legislativu, dodavatel musí dostatečně rychle reagovat na změny legislativy; tuto podmínku musí splňovat jak koncepce řešení, tak i předpoklady dodavatele systému.
5. IS musí zabezpečovat spolehlivou ochranu v něm uložených dat proti ztrátě, proti neoprávněnému přístupu nebo manipulaci s daty, a to jak uvnitř systému, tak i z vnějšku. Dále musí být auditovatelný a musí disponovat pružným systémem přidělování přístupových práv.
6. IS musí pracovat v plně českém prostředí včetně podpory českého třídění a české komunikace s uživatelem.
7. Uživatelům systému musí být dostupné obecně používané kancelářské prostředí zahrnující kvalitní textový editor a tabulkový kalkulátor, elektronickou poštu s potvrzováním přijetí zprávy a možností elektronického podpisu a šifrování, intranet a centrální faxovou službu.
8. Centrální archiv musí zajistit:
 - automatickou a jednotnou evidenci veškeré archivované dokumentace v centrální databázi systému, včetně evidence údajů uložených na počítačově čitelných médiích (při zachování zákonných povinností na vedení archivu v písemné formě),
 - rychlý systém vyhledávání v archivu podle nejrůznějších kritérií.
9. IS musí umožňovat uživatelům přístup na internet, používat vnější elektronickou poštu s možností elektronického podpisu a šifrování. Musí poskytovat možnost publikování www stránek Úřadu na vlastním zařízení; přístup z internetu a vlastní prostředí systému musejí být chráněny bezpečnostními prostředky.

Na aplikaci *Registru povolených zpracování osobních údajů* byly kladeny následující požadavky:

1. Příjem *Oznámení o zpracování (změně zpracování) osobních údajů* ve formě:
 - opticky snímaného formuláře vydaného Úřadem (návrh formuláře viz dále),
 - opticky snímaného formuláře staženého oznamovatelem z internetu (až v další fázi),
 - vyplněného formuláře na webové stránce Úřadu a podepsaného elektronickým podpisem (až v další fázi),
 - ručního vyplnění údajů pracovníky Úřadu na základě písemného oznámení oznamovatele.
2. Vyhodnocování údajů formulářů, podpora kontroly pomocí registrů *Českého statistického úřadu* a *Ministerstva práce a sociálních věcí*, podpora při vydávání příslušných rozhodnutí Úřadu, tisk a automatické odesílání rozhodnutí, hlídání stanovených termínů.

3. Zpracování *Žádostí o povolení k předání nebo předávání osobních údajů do jiných států (§ 27 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů)*, včetně převodu žádostí a jejich příloh do elektronické formy a uložení v *Registru*.
4. Podporu pro činnost inspektorů Úřadu jak v podobě bezpečného vzdáleného přístupu do *Registru*, tak i řešení pro případ práce v místě bez komunikační obslužnosti.
5. Bezpečné zveřejňování veřejně přístupné části *Registru* na webových stránkách Úřadu (až v další fázi) a přípravu těchto údajů pro tisk ve Věstníku Úřadu.

Výstavba systému se předpokládala v několika etapách, provoz *Registru povolených zpracování osobních údajů*, který umožňoval všechny činnosti ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů, byl zahájen 30. 11. 2000 a do rutinního provozu byl předán 15. 1. 2001.

Za zajímavou část informačního systému, která není součástí běžných informačních systémů, je možno považovat optické čtení a následné elektronické zpracování formuláře *Oznámení o zpracování (změně zpracování) osobních údajů* prostřednictvím aplikace *Registr povolených zpracování osobních údajů*.

Opticky snímaný formulář vydaný Úřadem obsahuje dva typy rozpoznávaných objektů:

- ručně psané písmo (velká písmena), kterými jsou uváděny všechny názvy, jména, adresy a jiné údaje,
- zaškrťovací boxy, jejichž pomocí jsou formalizovány údaje správců v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

Zvolený rozpoznávací software umožňuje rozpoznávání ručně psaného písma včetně české diakritiky (ICR), zaškrťovacích značek (OMR) i čárových kódů (IMR). Pro nejvyšší účinnost rozpoznávání používá speciální algoritmus, který využívá pro analýzu rozpoznávání znaků váhové vyhodnocování výsledků pěti různých rozpoznávacích systémů. Tímto způsobem je dosaženo nejvyšší míry pravděpodobnosti rozpoznání správné hodnoty. Tento software umožňuje i příjem elektronických formulářů ve formátu PDF nebo HTML pořízených přes internet, včetně podpory elektronického podpisu.

Samotný formulář se skládá ze dvou listů A4 (adresní a registrační část). Každý list je označen vlastním čárovým kódem a tisk je proveden s použitím „drop out“ barvy (červená) – tj. barvy, která je pro vlastní skener neviditelná a není tedy zahrnuta do výsledného obrazu. Program podle čárového kódu automaticky rozpoznává, který typ formuláře právě zpracovává, a podle toho provádí příslušné kontroly. V podatelně Úřadu je formulář označen samolepicím štítkem, který ve formě textu a čárového kódu nese údaj o evidenčním čísle zpracování a o datu podání formuláře. Tyto údaje jsou také rozpoznávány a zahrnovány do zpracování.

Registrační část oznámení - 2. strana

13 Popis způsobu zpracování osobních údajů: ☐ manuální ☐ automatizované ☐ vlastními pracovníky ☐ zpracovatelem		
14 Adresa místa (míst) zpracování osobních údajů, je-li odlišná od adresy sídla (bydliště) oznamovatele:		
Ulice	1. adresa	Číslo popisné
Obec		PSČ
Ulice	2. adresa	Číslo popisné
Obec		PSČ
Ulice	3. adresa	Číslo popisné
Obec		PSČ
Ulice	4. adresa	Číslo popisné
Obec		PSČ
15 Příjemce nebo kategorie příjemců, kterým mohou být údaje zpřístupněny či sdělovány: ☐ nebudou jiní příjemci než oznamovatel ☐ - jiní příjemci nebo kategorie příjemců: ☐ právnické osoby ☐ v České republice ☐ fyzické osoby ☐ v zahraničí		
16 Předpokládané přenosy do jiných států: ☐ ne ☐ ano - jednorázový ☐ ano - opakovaný		
17 Popis opatření k zajištění požadované ochrany osobních údajů podle §13 zákona č. 101/2000 Sb.: - manuální i automatizované zpracování - zabezpečení objektů a místností ☐ zámky, mříže apod. ☐ elektronické zabezpečení ☐ centrální pull ochrany ☐ bezpečnostní směrnice - automatizované zpracování ☐ přístupová práva ☐ antivirová ochrana ☐ kryptování ☐ bezpečnostní zálohy ☐ bezpečnostní směrnice ☐ jiné		
18 Propojení na jiné správce nebo zpracovatele: ☐ ano ☐ ne		
Prohlášení:		
Místo vyplnění formuláře	Prohlašuji, že mnou uvedené údaje jsou pravdivé a přesné	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Datum vyplnění formuláře	Podpis	Česká razítka
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Samotné skenování a rozpoznávání probíhá na vstupní skenovací lince. Linka je tvořena středně rychlým oboustranným skenerem vybaveným podavačem, jedním skenovacím a rozpoznávacím pracovištěm a jedním korekčním pracovištěm. Skenovací a rozpoznávací pracoviště provede skenování formulářů a vlastní rozpoznávání údajů. Korekční pracoviště provádí opravy nebo potvrzení nejistě rozpoznávaných znaků. Počet korekčních pracovišť je možno zvětšovat podle počtu zpracovávaných formulářů.

Vstup strukturovaných dat do databáze aplikace *Registr povolených zpracování osobních údajů* je řešen přímou vazbou z rozpoznávacího softwaru, který rozpozná a verifikuje data z formulářů a zajistí vznik elektronických dokumentů (CSV soubory), které jsou vstupem do databáze aplikace Registr. Vstupní soubory jsou standardně nahrávány automaticky, je možno je též nahrát na pokyn obsluhy. Ruční vyplňování údajů pracovníky Úřadu na základě písemného oznámení oznamovatelem (tedy nikoliv pomocí formuláře) je zajištěno přímým zápisem do aplikace.

Většina správců použila ke svému oznámení Úřadem připravené formuláře. Tato skutečnost, která výrazně zjednodušila pro Úřad (ale i pro oznamovatele) proces registrování, byla ovlivněna dobrou dostupností formulářů. Díky vstřícnému jednání a pochopení Ministerstva financí byly formuláře pro zájemce k dispozici na finančních úřadech statutárních a okresních měst.

Jejich použití má pro správce několik výhod. Při pečlivém vyplnění všech bodů formuláře jsou zcela naplněny požadované body obsažené v § 16 zákona o ochraně osobních údajů. Vzhledem k tomu, že jednotlivé body mají již předtištěné variantní řešení, pro oznamovatele to znamená většinou pouze zaškrtnutí příslušného čtverečku, který odpovídá jeho situaci. V případě, že se oznamovatel rozhodl podat oznámení formou dopisu, dochází téměř v 90 % podání k další korespondenci mezi Úřadem a oznamovatelem z důvodu vyjasnění si jednotlivých pojmů, které nejsou vždy chápány ze strany oznamovatele zcela správně. Další možné způsoby jsou kombinace dopisu a formuláře, případně vyplněné fotokopie formuláře. Jejich nevýhodou je, že takto podaná oznámení musejí být ručně vkládána do počítače.

Od začátku působnosti zákona o ochraně osobních údajů bylo k 31. 12. 2001 zaregistrováno 13 736 správců. Další informace viz následující tabulka:

Celkový počet podaných oznámení	17 082
Počet zaregistrovaných správců	13 736
Celkový počet registrací	15 842
Počet přerušených oznámení	1 030
Počet ukončených registrací ze strany správce	30
Počet ukončených správních řízení ze strany správce	65
Počet zamítnutí ze strany Úřadu	4

Jednotlivá oznámení jsou při zpracování roztríděna do několika skupin:

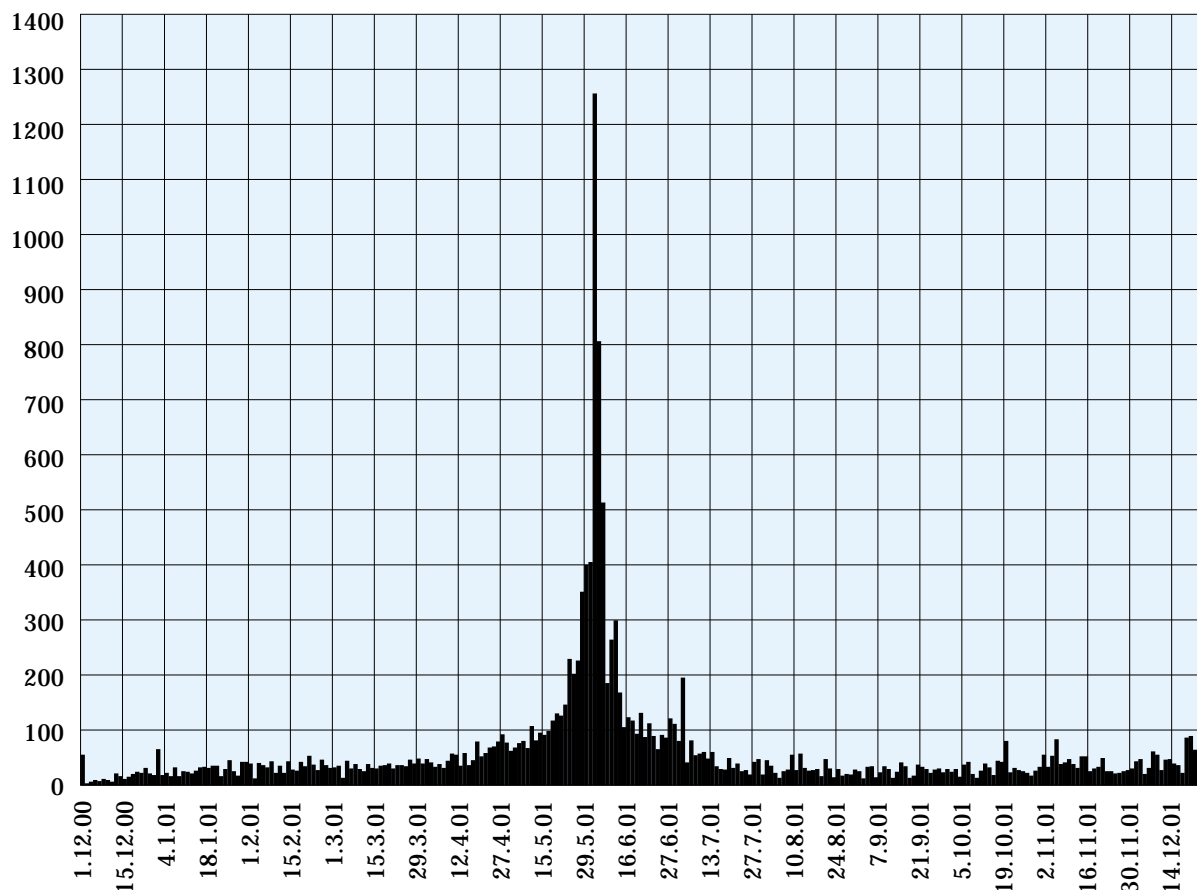
První skupinu tvoří úplná oznámení bez tzv. varovných kombinací. Tato oznámení jsou zaregistrována, je jim přiděleno registrační číslo, které je neprodle ně oznámeno správcí.

Druhou skupinu tvoří oznámení, která jsou úplná, ale obsahují tzv. varovné kombinace. S těmito oznámeními dále pracují právníci Úřadu a další postup je popsán v podkapitole C) Vedení evidence oznámení podle § 16, s.14 nn.

Poslední skupinu tvoří oznámení, která jsou neúplná. Na tato oznámení se automaticky vytvoří dopis, který požaduje doplnění chybějících údajů.

Mezistupněm v celém výše popsaném procesu jsou oznámení od správců osobních údajů, která vyžadují z jakéhokoliv důvodu další kontrolu pracovníků Úřadu. Představují zhruba 30 % podaných oznámení. Odbor registru shledával časté chyby v adresní části formuláře. Jedná se především o neúplné adresy, neexistující identifikační čísla, neznámý typ oznámení, vyplněné nepožadované položky, případně naopak vyplněné všechny položky formuláře současně – pro právnické i fyzické osoby. Nejčastější chybou je nesoulad mezi adresní a registrační částí formuláře, kde pojítka mezi nimi tvoří u právnických osob identifikační číslo a u fyzických osob jméno, příjmení a datum narození, případně identifikační číslo, bylo-li přiděleno. V těchto případech je třeba chybu najít a s pomocí veřejných registrů, telefonickými dotazy nebo korespondenčně uvést do souladu a dále propustit do zpracování. Takto doplněné oznámení pak již postupuje výše uvedenými způsoby a finálním produktem je opět sdělení o registraci, případně zamítnutí registrace.

Průběh oznámení podaných k 31. 12. 2001 nebyl lineární. Největší část jich byla podána ke konci lhůty dané zákonem, tj. k 31. 5. 2001. Průběh podávání oznámení je znázorněn na následujícím grafu.

Pokud jde o skladbu podaných oznámení, poměr přihlášených fyzických osob k osobám právnickým u adresní části je zhruba 1 : 1, zatímco u registrační části mírně převažuje počet registračních částí podaných právnickou osobou. V praxi to znamená, že právnické osoby pracují s více než jedním souborem, který obsahuje osobní údaje.

Další zajímavou informací lze získat při vzájemném porovnání počtu došlých oznámení a počtu dopisů odeslaných Úřadem. Při tomto porovnání zjistíme, že na každé oznámení odešlo z Úřadu 1,25 dopisu (v celkovém objemu na rok to je cca 21 500 dopisů). V praxi to znamená, že téměř 25 % všech oznamovatelů muselo být požádáno o další doplňující informace, protože jimi podané oznámení bylo neúplné nebo nepřesné.

Při přehledu došlých oznámení z jednotlivých krajů je největší počet oznámení kromě Prahy patrný z kraje Jihomoravského a nejnižší z Karlovarského kraje. V Praze převažuje počet oznámení o zpracování osobních údajů podaných právnickými osobami nad fyzickými a zároveň hlavní město Praha výrazně převyšuje v celkovém počtu podaných oznámení o zpracování osobních údajů ostatní kraje, včetně kraje Jihomoravského.

Kraj	Fyzické osoby	Právnícké osoby
Hlavní město Praha	902	1 990
Jihočeský kraj	472	395
Jihomoravský kraj	993	792
Karlovarský kraj	205	166
Královéhradecký kraj	346	421
Liberecký kraj	161	242
Moravskoslezský kraj	756	663
Olomoucký kraj	613	477
Pardubický kraj	215	364
Plzeňský kraj	716	325
Středočeský kraj	605	524
Ústecký kraj	537	513
Vysočina	373	382
Zlínský kraj	396	367

* Případné rozdíly s jinými přehledy jsou způsobeny nepřiznáním PSČ ke krajům. V těchto případech není PSČ v seznamu PSČ.

Další úhel pohledu na podaná oznámení o zpracování osobních údajů přináší porovnání jednotlivých údajů v těchto oznámeních uvedených.

Jedna třetina podaných oznámení uvádí jako účel zpracování osobních údajů jednání o smluvním vztahu, na druhém místě je nabízení obchodu a služeb, polovina osobních údajů je zpracovávána se souhlasem subjektu údajů. Subjekty údajů, tj. o kom jsou osobní údaje zpracovávány, jsou nejčastěji zákazníci oznamovatele. Další zajímavou informací je, že 77 % souborů s osobními údaji z celkového počtu podaných oznámení je zpracováváno ručně. Zatímco automatizované zpracování údajů téměř trojnásobně převažuje u právníckých osob oproti fyzickým osobám, u manuálního zpracování je tento poměr téměř 1 : 1.

U automatizovaného zpracování je potom ochrana osobních údajů zabezpečena zhruba u 90 % prostřednictvím přístupových práv, 70 % antivirovou ochranou a 60 % bezpečnostními zálohami.

ZPRACOVANÁ REGISTRAČNÍ OZNÁMENÍ KE DNI 4. 1. 2002

	Fyzické osoby	Právnícké osoby	Celkem	
Účel zpracování	V rámci souhlasu subjektu údajů	3674	5283	8957
	Jednání o smluvním vztahu	2824	3489	6313
	Plnění smlouvy uzavřené oznamovatelem	1161	2956	4117
	Ochrana důležitých zájmů subjektů údajů	361	773	1134
	Oprávněné zveřejňování osobních údajů	95	565	660
	Ochrana práv oznamovatele	166	1166	1332
	Statistika	946	1542	2488
	Vědecká činnost	27	131	158
	Archivnictví vedené na základě zákona	242	1618	1860
	Poskytování zdravotní péče	208	300	508
	Jiné posuzování zdravotního stavu	271	398	669
	Nabízení obchodu nebo služeb subjektům údajů	3761	1649	5410
	Jiné účely	723	2715	3438
Kategorie subjektů údajů	Zákazníci (klienti) oznamovatele	5285	4637	9922
	Členové oznamovatele	62	1862	1924
	Zaměstnanci oznamovatele	764	4215	4979
	Osoby s jiným vztahem k oznamovateli	2157	2270	4427
	Osoby bez vztahu k oznamovateli	901	1742	2643
Kategorie osobních údajů	Adresní a identifikační údaje	7187	9481	16668
	Národnostní, rasový nebo etnický původ	254	443	697
	Politické postoje	10	46	56
	Členství v polit. stranách, hnutích, odborových či zam. org.	19	481	500
	Náboženství a filozofické přesvědčení	29	105	134
	Trestná činnost	102	796	898
	Zdravotní stav	1681	1631	3312
	Sexuální život	37	96	133
	Jiné osobní údaje	2183	2291	4474
Zdroje údajů	Přímo od subjektu údajů	7226	9461	16687
	Z veřejných zdrojů	845	1050	1895
	Od jiného správce	1952	1550	3502
	Jiné zdroje	203	414	617

ZPRACOVANÁ REGISTRAČNÍ OZNÁMENÍ KE DNI 4. 1. 2002

		Fyzické osoby	Právnícké osoby	Celkem
Způsob zpracování	Manuální	6402	6708	13110
	Automatizované	2945	6617	9562
	Vlastními pracovníky	937	7342	8279
	Zpracovatelem	1367	1872	3239
Příjemce	Nebudou jiní příjemci než oznamovatel	3133	5394	8527
	Právnícké osoby	3886	4277	8163
	Fyzické osoby	1535	1119	2654
	V České republice	3927	4068	7995
	V zahraničí	197	659	856
Přenos do zahraničí	NE	7044	8941	15985
	ANO - jednorázový	67	227	294
	ANO - opakovaný	157	583	740
Zajištění ochrany údajů	Zámky, mříže apod.	6728	8573	15301
	Centrální pult ochrany	350	2057	2407
	Elektronické zabezpečení	858	3398	4256
	Bezpečnostní směrnice	398	2572	2970
	Přístupová práva	2434	5891	8325
	Bezpečnostní zálohy	1381	4232	5613
	Antivirová ochrana	2046	5049	7095
	Bezpečnostní směrnice pro automatizované zpracování	226	2171	2397
	Kryptování	53	375	428
	Jiné	487	209	696
Propojení*	ANO	4231	2664	6895
	NE	3028	7017	10045

Poznámka k tabulce:

Tučně vyznačené údaje jsou citlivými údaji (jejich definice a zpracování upravují §§ 4b a 9 zákona o ochraně osobních údajů).

** Míněno je propojení na jiné správce nebo zpracovatele.*

Ke konci roku 2001 byl rozsah činnosti Odboru registru spojen se zpracováním podaných oznámení od správců osobních údajů již ustálený, s mírně stoupající tendencí. Každý oznamovatel má založenou vlastní složku, do níž jsou zakládány veškeré písemnosti, které se ho týkají. Tyto složky slouží i jako podkladový materiál pro činnost Odboru kontroly a inspektorů Úřadu.

Aplikace *Registr povolených zpracování osobních údajů* se dále doplňuje a upravuje, neboť dalším krokem u již provedené registrace ze strany oznamovatele jsou různé typy oznámení změn, např. ukončení činnosti, slučování jednotlivých oznamovatelů, zrušení zpracovávání osobních údajů nebo naopak rozšíření již původního oznámení nebo podávání dalších nových oznámení o zpracování atd.

Kontrolní činnost Úřadu

Kontrolní činnost Úřadu přikazuje § 29 zákona o ochraně osobních údajů. Vzhledem k přechodné lhůtě podle § 47 zákona některé stížnosti na méně závažná pochybení byly řešeny konzultací, a to také s ohledem na počet Úřadu doručených stížností.

V roce 2001 se Odbor kontroly zabýval zhruba 200 písemnými stížnostmi na 139 subjektů, množstvím ústních a telefonických podání a podněty excerpovanými na základě zpráv sdělovacích prostředků ohledně zpracování osobních údajů. Dále poskytoval řadu konzultací, především v souvislosti s řešením předmětných stížností. To svědčí o rostoucím stupni povědomí o ochraně osobních údajů v české veřejnosti.

Zároveň je ale nutno konstatovat, že byla i řada neoprávněných stížností. Tento stav v zásadě spočívá v chybném chápání zákona o ochraně osobních údajů v několika bodech.

Především jde o to, že osobní údaj, aby na něj mohl být aplikován režim zákona, musí být zpracováván. Základní definice pro tuto činnost je uvedena v první větě ustanovení § 4 písm. e) zákona, považující za zpracování osobních údajů jakoukoli operaci nebo soustavu operací, které správce nebo zpracovatel provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Druhá věta demonstrativně uvádí možné formy zpracování, jimiž jsou zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace. Musí se tedy jednat o určitou systematickou činnost. Úřad je tak oprávněn pouze k odstranění systémových vad při zpracování osobních údajů. Úřad se zabývá všemi doručenými stížnostmi, monitoruje rovněž problémy týkající se ochrany osobních údajů zveřejňované sdělovacími prostředky. V případech, že stížnost či problém se po podrobném zvážení nejví jako relevantní z hlediska zákona o ochraně osobních údajů, stížnost se odmítá a zachycený problém odkládá jako zákonu o ochraně osobních údajů nepodléhající.

Z druhé strany byl jednoznačně odmítnut i odborným tiskem občas šířený názor, podle něhož by základní podmínkou pro aplikaci zákona o ochraně osobních údajů bylo stanovení cíle v podobě získání osobních údajů, tedy jejich shro-

máždění pouze k tomuto účelu. Ve svém důsledku by to z působnosti zákona vylučovalo např. i personalistiku, a to v případě, že systematicky pracuje s osobními údaji, nezbytnými pro naplnění pracovněprávních vztahů.

Navazujícím problémem byla působnost Úřadu při zajišťování nápravných opatření. Na Úřadu bylo požadováno uložení omluvy nebo zaplacení peněžité náhrady, což je ovšem mimo jeho působnost. Z povahy jeho institutu plyne, že tak není povinen učinit. Nástroje uvedené v § 21 odst. 2 zákona slouží k ochraně osobnostních práv subjektu údajů. Nelze ovšem vyloučit, že Úřad nařídí např. opravu údajů nebo jejich likvidaci, ale jakožto nápravný akt v rámci výkonu správního dozoru. Nemůže však nařídít zaplacení peněžité náhrady, protože ta nemůže směřovat k přerušení či nápravě protiprávního jednání, ale je satisfakcí za již porušené osobnostní právo.

Značný objem problémů spočíval v akceptaci pojetí zákona o ochraně osobních údajů jako obecného předpisu pro zpracování osobních údajů s tím, že existuje-li speciální právní úprava zpracování osobních údajů, je ji třeba respektovat primárně. V této souvislosti bylo třeba zamítnout řadu stížností jako neoprávněné. Jednalo se např. o stížnosti ohledně zveřejňování osobních údajů v obchodním rejstříku, v souvislosti s občanským soudním řízením (usnesení týkající se vypořádání dědictví, nahlížení do spisu apod.). Nicméně je věcí další úvahy, zda by nebylo vhodné dosáhnout změn příslušné legislativy. Tak tomu bylo v případě vedení evidence vězňů a vedení dopravních evidencí (zákon č. 460/2000 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích). Další problém vzniká při zjevném nesouladu platné legislativy s nasazenými technickými prostředky (to se projevuje zejména v případě vedení katastru nemovitostí).

Za největší problém ovšem je, podle názoru Úřadu, třeba považovat, že ochrana osobních údajů dosud není běžně chápána jako samostatná dimenze základních lidských práv a svobod, ale vesměs pouze jako doplněk jiných právních institutů. Stížnost je v řadě případů podávána až po vyčerpání prostředků podle jiných předpisů, resp. je chápána jako pokus vyhnout se např. trestnímu stíhání. Z druhé strany je Úřadu zasílána řada podání, aniž by byla nejprve uplatněna práva subjektu údajů přímo u správce osobních údajů. Mnoho stížností je však zjevně zaviněno neochotou správce ke komunikaci.

Je tedy otázkou, do jaké míry lze na základě stížností vyvozovat reprezentativní závěry ohledně zhodnocení a stavu v oblasti zpracování a ochrany osobních údajů v České republice. Nepochybně však lze nastínit některé existující, dále vymezené problémy.

Za hlavní lze označit skutečnost, že přetrvává tendence shromažďovat údaje bez konkrétní potřeby, respektive mechanicky pokračovat v dosavadní činnosti. Takto je např. často shromažďován údaj o národnosti (zejména v oblasti personalistiky a školství), aniž by to bylo podepřeno konkrétní potřebou.

Z tohoto základního nedostatku pak pramení další pochybení: Jde především o dodržování povinností zpracovávat osobní údaje v rozsahu nezbytném k naplnění stanoveného účelu a po dobu nezbytnou k naplnění tohoto účelu.

Dále je možno připomenout ještě několik problémových okruhů spojených se stanovením účelu zpracování osobních údajů:

1. Úřad zachytil zjevnou snahu vyžadovat od subjektů údajů rodná čísla, a to i v případě, že to není nezbytné k plnění úkolů uložených zákonem. Uvedené snahy jsou zdůvodňovány údajnou potřebou jednoznačné identifikace subjektu údajů. Argumentace však neobstojí již z hlediska existujících duplicit rodných čísel i skutečnosti, že těm, kdo neplní úkoly uložené zákonem, nemohou být zpřístupňovány žádné celostátní registry založené na užití rodného čísla. Nadto je zjevné, že k plné identifikaci subjektu údajů plně postačí úplné jméno, adresa a datum narození. Definitivní řešení by však měla přinést novela zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech.

Na okraj je třeba podotknout, že připustit zpracování rodného čísla i v těchto případech by umožnilo sdružování osobních údajů sloužících odlišným účelům a přispívalo tak k potenciálnímu porušení § 5 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně osobních údajů. Úřad nadto nemá námitek proti zavádění speciálních identifikátorů v souvislosti s jednotlivými zpracováními osobních údajů.

2. Úřad potírá činnost spočívající v okopírování dokladů. Vychází z názoru, že v osobních dokladech (např. občanském průkazu) je obsaženo podstatně více údajů, než je nezbytné např. k uzavření smlouvy, a tudíž vedení předmětných kopií není potřebné. Z hlediska nadbytečnosti neobstojí ani častý odkaz na zajištění přesnosti osobních údajů, z uvedeného hlediska však Úřad nepopírá jako možnou variantu uchovávání příslušných kopií s tím, že by nadbytečné údaje byly znečitelněny.

3. V souvislosti s poskytováním určitých služeb (zejména bankovních) je na subjektu údajů požadován souhlas s užitím osobních údajů i pro jiné, nesusouvisející účely. Vzhledem k tomu, že je tím podmiňováno poskytnutí určité služby, jedná se o porušení ustanovení § 5 odst. 1 písm. g) zákona. V rozporu s předmětným ustanovením však rozhodně není poskytnutí osobních údajů bez návaznosti na původně žádanou službu.

Závažné problémy lze vysledovat i při nalezení právního titulu pro zpracování osobních údajů. Především se jedná o formulaci souhlasu. Zde je možno spatřovat hlavní problém ve formulaci rozsahu relevantních osobních údajů a účelu jejich použití. Zároveň bývá velmi často opomíjeno i určení lhůty pro jejich zpracování.

Z dalších právních titulů bývá vesměs nadužíváno ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona. Při výkladu ustanovení vychází Úřad z toho, že musí existovat okamžité a reálné (nikoli potenciální) ohrožení práv správce a užití osobních údajů je nezbytné k ochraně práv správce zákonnou cestou. Z tohoto důvodu odmítá s použitím uvedeného ustanovení legalizovat zveřejňování seznamů

dlužníků v prodlení nebo výměnu osobních údajů o zákaznících. Z druhé strany Úřad zamítá stížnosti považující za nezákonné zpracování osobních údajů pro účely řádného občanského soudního řízení.

Nutno připomenout, že při zpracování osobních údajů, zejména s využitím § 5 odst. 2 písm. b) a e) zákona, je velmi často opomíjena informační povinnost podle § 11 zákona.

Obecně je možno konstatovat, že řada institucí musela využít přechodnou lhůtu pro předchozí zpracování osobních údajů k legalizaci dosavadního zpracování osobních údajů, zejména získáním dodatečného souhlasu. Zde se zcela jednoznačně ukázal nízký stupeň respektu k předchozímu zákonu č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

Z hlediska zpracování citlivých osobních údajů vznikly především problémy spojené s chápáním pojmu zdravotní stav. Bylo zaujato stanovisko, podle něhož se tímto pojmem rozumí pouze takový údaj, který příslušnou chorobu nebo onemocnění charakterizuje a popisuje ve vztahu k subjektu údajů a nikoliv údaj např. typu „schopen či neschopen pro výkon určité činnosti“, který vlastně pouze informuje, zda příslušný zaměstnanec je schopen určitou činnost nebo práci vykonávat či nikoliv.

Jako velmi problematické se jeví i dodržování § 13 zákona. Smysl jeho ustanovení spočívá ve vytvoření kvalifikovaných překážek k nelegálnímu zpracování osobních údajů, a to cestou fyzické, resp. programové ochrany a organizačních opatření, včetně zajištění jejich praktické aplikace. V praxi ovšem bývá velmi často přeceňován vliv formální instalace technických prvků, a to na úkor organizačních opatření. Výsledkem pak bývá celková nekompetence k zajištění jednotlivých úkonů při zpracování osobních údajů, včetně nasazení komponentů technické ochrany, což vyústilo do několika porušení citovaného ustanovení zákona.

Závěrem je možno poznamenat, že naopak zbytečně mnoho energie bývá vynakládáno na zajištění písemného prohlášení o mlčenlivosti podle § 15 zákona, jelikož tato povinnost platí přímo ze zákona.

Typy častých případů problémových zpracování osobních údajů

1. Zásilkový obchod

Hlavním problémem v této oblasti se ukazuje být nejasný zdroj a právní titul zpracovávaných osobních údajů. Je to zřejmě způsobeno faktem, že většina dat byla získána ještě před účinností zákona o ochraně osobních údajů, a splnění požadavků stanovených zákonem je jak materiálně, tak časově náročné.

2. Poskytovatelé služeb – banky, knihovny aj.

Při zpracování osobních údajů ze strany poskytovatelů některých služeb (radiokomunikace, dopravní podniky, internetové firmy, peněžní ústavy apod.) byly v mnoha případech vyžadovány osobní údaje v nadměrném rozsahu a stejně tak

často nebylo dbáno na získání řádného souhlasu subjektu údajů se zpracováním.

V této sféře existuje i tendence k výměně osobních údajů klientů. Těmto klientům také bývají předkládány k podpisu souhlasy se zpracováním osobních údajů pro účely, které s vlastní službou přímo nesouvisí.

3. Zpracování osobních údajů při výběru poplatků za komunální odpad.

V tomto případě bylo konstatováno, že aktivity některých měst směřující k zakotvení registrační povinnosti jednotlivých poplatníků jsou v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů, ale že je zcela legitimní vyžadovat registraci plátců. Změnu ovšem přinesl zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002.

4. Nadužívání rodného čísla

Rodné číslo lze zpracovávat, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo je to nezbytné k plnění úkolů uložených zákonem. Uvedená zásada je často porušována. V takovém případě jde o nadbytečný údaj, který je třeba likvidovat.

5. Používání monitorovacích zařízení

Lze souhlasit s nasazením monitorovacích zařízení ve veřejných prostorech, pokud je tento fakt monitorovaným osobám sdělen. Je však třeba dbát na to, aby získané údaje byly řádně chráněny před zneužitím. Se subjekty, které tuto činnost technicky zajišťují, je nezbytné uzavřít smlouvu podle § 6 zákona o ochraně osobních údajů.

6. Poskytování údajů při vstupu do vymezených prostorů a budov

Identifikace osoby při vstupu do neveřejných prostor není v rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů. Problémem však je vyžadování nadměrného rozsahu údajů a proces dalšího zpracování, při němž nejsou údaje dostatečně chráněny před zneužitím, ani není stanovována lhůta pro jejich likvidaci.

7. Zveřejňování seznamu dlužníků

Úřad prosazuje názor, že jako právní titul pro tuto činnost nelze použít ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů. K uvedeným aktivitám proto byla vyslovována negativní stanoviska.

Při ukládání nastíněných nápravných opatření musí Úřad respektovat ustanovení § 47 odst. 2 zákona, stanovící přechodnou lhůtu pro zpracování osobních údajů.

Pokud prováděné zjišťování na místě a konzultace prokázaly oprávněnost výše uvedených stížností a věc nebylo možno řešit doporučením, předával Odbor kontroly spisový materiál inspektorům jako podklad ke kontrole.

Dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů

Podle ustanovení § 30 odst. 2 zákona provádějí kontrolní činnost Úřadu inspektoři a pověřeni zaměstnanci. Inspektor, podle ustanovení § 33 odst. 2 zákona, vykonává kontrolu, řídí kontrolu, vypracovává kontrolní protokol a pro-

vádí další úkony, jež souvisejí s úkoly Úřadu. Ke třem inspektorům jmenovaným již v roce 2000, Ing. Bc. Miloši Dokoupilovi, RNDr. Jiřímu Součkovi a Ing. Miloši Šnytovi, byli v roce 2001 jmenováni zbývající čtyři. Na návrh Senátu byli prezidentem republiky s účinností od 1. června 2001 jmenováni Mgr. Božena Čajková, PhDr. Miroslava Matoušová, Ing. Bc. Oldřich Ševčík a Ing. Jan Zapletal. Úřad tak má od uvedeného data plný počet sedmi inspektorů, v souladu s ustanovením § 33 odst. 4 zákona.

Inspektory Úřadu byly v roce 2001 provedeny kontroly, jejichž přehled je uveden v následující tabulce:

KONTROLNÍ ČINNOST INSPEKTORŮ ÚŘADU

Kontrolovaný subjekt	Předmět kontroly	Datum zahájení	Datum ukončení
--	Nález CD-ROM s osobními údaji obyvatel Jablonce nad Nisou	16. 8. 2001	21. 8. 2001
Bytové družstvo Bramboříková 2994	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	10. 4. 2001	6. 6. 2001
CBCB Praha	Projednání projektové dokumentace	26. 4. 2001	8. 6. 2001
Citibank	Zpracování osobních údajů o klientech	18. 7. 2001	neukončeno
Česká pojišťovna, a. s.	Zabezpečení osobních údajů klientů podle § 13 zákona o ochraně osobních údajů	11. 7. 2001	neukončeno
Česká spořitelna, a. s.	Zpracování osobních údajů o klientech	13. 11. 2001	neukončeno
Česká televize	Zpracování osobních údajů zaměstnanců a návštěvníků	18. 7. 2001	(8. 1. 2002)*
Český statistický úřad	Dodržování povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů ČSÚ v souvislosti s legalitou osobních údajů shromážděných v rámci sčítání lidu, domů a bytů podle zák. č. 158/1999 Sb. (dále jen „SLBD“)	11. 4. 2001	14. 11. 2001
Český statistický úřad	Dodržování povinnosti blokovat osobní údaje ze SLBD, u nichž byla uložena likvidace kontrolním protokolem ze dne 23. 4. 2001	16. 7. 2001	25. 11. 2001
Český statistický úřad	Dodržování povinnosti anonymizovat osobní údaje získané v rámci SLBD	16. 7. 2001	25. 11. 2001
Český statistický úřad	Dodržování povinnosti zabezpečit osobní údaje ze SLBD dle § 13 zákona o ochraně osobních údajů	16. 7. 2001	neukončeno
Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	24. 7. 2001	5. 12. 2001
Dopravní podnik města Brna, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	26. 7. 2001	2. 10. 2001
Dopravní podnik města Liberce, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	28. 5. 2001	11. 12. 2001

Dopravní podnik měst Mostu a Litvínova, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	14. 8. 2001	neukončeno
Dopravní podnik města Pardubice, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	7. 8. 2001	11. 12. 2001
Dopravní podnik města Ústí nad Labem, a. s.	Zpracování osobních údajů cestujících	31. 7. 2001	23. 10. 2001
Elgeo s. r. o. Brno	Zpracování údajů z katastru nemovitostí	7. 8. 2001	25. 9. 2001
GE Capital Bank	Zpracování osobních údajů o klientech	25. 6. 2001	24. 8. 2001
GE Capital Bank	Případ neuzavřené smlouvy	2. 11. 2001	neukončeno
GE Capital Bank	Vedení běžného účtu a osobní údaje	5. 11. 2001	neukončeno
Knihovna M. Sychry Žďár n. Sáz.	Zpracování osobních údajů vypůjčovatелů	8. 11. 2001	17. 12. 2001
Knihovna města Plzně	Zpracování osobních údajů vypůjčovatелů	4. 12. 2001	neukončeno
Komerční banka	Souhlas se zpracováním osobních údajů klienta	7. 11. 2001	neukončeno
Komerční pojišťovna a. s.	Ztráta média s osobními údaji klientů	28. 5. 2001	20. 6. 2001
Konfederace politických vězňů	Zpracování osobních údajů členů	12. 9. 2001	neukončeno
Magistrát města Pardubice	Zpracování osobních údajů při privatizaci bytového fondu	7. 8. 2001	18. 12. 2001
Město Luhačovice	Ochrana osobních údajů uváděných v zápisech ze zasedání zastupitelstva a schůzí rady	14. 12. 2001	(3. 1. 2002)*
Město Šternberk	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	21. 5. 2001	31. 5. 2001
Městská část Praha - Újezd	Zpracování osobních údajů ze SLBD	28. 11. 2001	neukončeno
Městská knihovna v Praze	Zpracování osobních údajů vypůjčovatелů	17. 9. 2001	23. 10. 2001
Ministerstvo obrany	Zpracování údajů z katastru nemovitostí	31. 8. 2001	neukončeno
Prohelp Service s. r. o.	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	28. 8. 2001	neukončeno
Royal Express	Zpracování osobních údajů o klientech	4. 6. 2001	4. 7. 2001
Sčítací komisaři a sčítací revizoři (desítky subjektů)	Dodržování povinnosti chránit osobní údaje v rámci SLBD	03. 2001	04. 2001
Svaz nuceně nasazených	Ztráta média s osobními údaji	23. 10. 2001	19. 11. 2001
Videopůjčovna Minar	Zpracování osobních údajů o klientech	11. 9. 2001	8. 10. 2001
Všeobecná zdravotní pojišťovna	Zpracování osobních údajů o pojištěncích	24. 8. 2001	neukončeno
Základní kynologická organizace č. 492	Neoprávněné nakládání s osobními údaji	28. 8. 2001	4. 9. 2001
Západočeská plynárenská, a. s.	Kontrola zpracování osobních údajů klientů	12. 9. 2001	neukončeno
Zeměměřický úřad	Zpracování údajů katastru nemovitostí	1. 8. 2001	neukončeno

* *Kontroly ukončené v lednu 2002 budou vyhodnoceny ve Výroční zprávě za rok 2002.*

Všechny kontroly zahájené inspektory v roce 2001 byly uskutečněny na základě předem vyhodnocených podnětů; kromě podnětu občanů reagoval Úřad také na podněty mediální. Zahájením kontrol byl naplněn kontrolní plán Úřadu na rok 2001. Tři podněty se podařilo vyřešit jiným postupem inspektora.

Opatření k nápravě nedostatků zjištěných při kontrolách byla uložena v rozsahu odpovídajícím záběru kontroly. Nejčastěji bylo uloženo jedno opatření (čtyřikrát) a dvě opatření (tříkrát), nejvíce bylo při jediné kontrole uloženo jednomu subjektu deset opatření. Jednou bylo uloženo čtyři, pět, šest a osm opatření, dvakrát byla uložena tři opatření. V třiadvaceti kontrolách, které byly dokončeny v roce 2001, bylo k nápravě zjištěných nedostatků uloženo souhrnně 57 opatření. Ve dvou kontrolách nebyla opatření uložena. Tříkrát byla uložena likvidace osobních údajů zpracovávaných správcem, z toho jednou s termínem „neprodleně“ a jednou jako průběžné opatření likvidace osobních údajů po uplynutí lhůty nezbytné k účelu jejich zpracování. V šesti kontrolách bylo uloženo změnit kontrolované zpracování tak, aby po uplynutí lhůty k nápravě nedostatků zjištěných kontrolou nebyly osobní údaje zpracovávány v rozsahu větším než nezbytně nutném; ve všech případech kontrolované subjekty uložena opatření akceptovaly. Jednou bylo uloženo ukončit správcem prováděné zpracování.

Uloženo bylo šest opatření směřujících k úpravě formulace souhlasu subjektu údajů a postupu při jeho získávání. Informovat subjekty údajů podle § 11 zákona bylo uloženo čtyřem kontrolovaným subjektům pro všechna nebo některá jimi prováděná zpracování. Zpravidla bylo opatření uloženo k zajištění povinnosti správce podle § 5 odst. 2, písm. e). Tři opatření zajišťují plnění povinnosti správce poskytnout subjektu údajů informace na základě písemné žádosti podle § 12 zákona.

Dvakrát bylo uloženo přijmout, popř. dokončit bezpečnostní opatření jako součást plnění povinností správce podle § 13 zákona. Tříkrát bylo uloženo přijmout jiná opatření zajišťující plnění stejné povinnosti. Ve všech případech tato jiná opatření zahrnovala opatření doplnit nebo jinak změnit vnitřní akty řízení nebo projektovou a provozní dokumentaci informačních systémů; v některých případech tímto opatřením měly být řešeny též nedostatky při plnění povinností podle § 14 a § 15 zákona.

Tříkrát uložil kontrolující inspektor (nově) stanovit lhůtu pro jedno nebo více kontrolovaných zpracování osobních údajů a tříkrát uložil informovat všechny zaměstnance správce, kteří zpracovávají osobní údaje v kontrolovaném zpracování, o tom, že jsou povinni zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a o bezpečnostních opatřeních podle § 13 zákona. Dvakrát bylo uloženo sjednat před dalším využitím služeb zpracovatele smlouvu podle § 6 zákona. Jiná, v rámci dané kontroly přísně specifická, opatření byla uložena v pěti případech (jako forma realizace standardního opatření nebo jeho doplněk). Celkem jedenácti kontrolovaným subjektům bylo uloženo změnit podle inspektorem stanovených podmínek kontrolované zpracování.

Šestkrát bylo kontrolovanému subjektu uloženo podat Úřadu pro ochranu osobních údajů oznámení o zpracování / o změně zpracování osobních údajů, popř. podat nové oznámení odpovídající stavu zpracování ke dni podpisu kontrolního protokolu. V případě, že kontrolováno bylo více než jedno prováděné zpracování, byly nedostatky v oznámení zjištěny u všech kontrolovaných zpracování.

Jednou bylo kontrolovanému subjektu uloženo určit prostředky a způsob zpracování pro jedno z kontrolovaných zpracování. Dvakrát bylo kontrolovanému subjektu jako správci uloženo uvést jím prováděné zpracování osobních údajů do souladu se zákonem; v obou případech to bylo jediné uložené opatření.

Inspektoři uložili přijmout specifická opatření v termínu okamžitě (dvě opatření s termínem „neprodleně“) až po dobu delší než šest měsíců (jedno opatření). Nejčastěji (ve čtrnácti případech) byla pro zavedení opatření stanovena lhůta tří měsíců; sedmkrát byla stanovena lhůta jednoho měsíce. Čtyřikrát byla lhůta stanovena na dobu kratší než jeden měsíc (10 nebo 20 dní), na čtyři měsíce a na šest měsíců a dvakrát byl stanoven termín „neprodleně“. Delší lhůta byla stanovena jednou. Stejně tak jednou byl termín splnění stanoven jako věcně vázaný.

Úřad v průběhu roku podal pět trestních oznámení.

Elektronický podpis

Vyhláška č. 366/2001 Sb.

Záměr

Prvořadým úkolem bylo vydání vyhlášky k zákonu č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu

V oblasti elektronického podpisu bylo prvořadým úkolem zpracování vyhlášky k zákonu č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“). Příprava vyhlášky byla započata již na sklonku roku 2000, kdy byly zpracovány základní teze vyhlášky určené k široké odborné diskusi.

Zákon o elektronickém podpisu je do značné míry kompatibilní se směrnicí Evropského parlamentu a Rady o elektronických podpisech (dále jen „směrnice“), což je nutností související s požadavkem na harmonizaci právního řádu České republiky s Evropskou unií.

Úřad je zmocněn podle § 20 zákona o elektronickém podpisu „vydávat vyhlášky k upřesňování podmínek stanovených v § 6 a § 17 a způsobu, jakým se jejich splnění bude dokládat, a k upřesnění požadavků, které musejí splňovat nástroje elektronického podpisu, a k náležitostem postupu a způsobu vyhodnocování shody nástrojů elektronického podpisu s těmito požadavky“. Připomeňme, že § 6 se týká povinností poskytovatelů certifikačních služeb, kteří vydávají kvalifikované certifikáty, a § 17 prostředků pro bezpečné vytváření a ověřování zaručených elektronických podpisů.

Při zpracování návrhu vyhlášky úsilí Úřadu směřovalo k tomu, aby:

- stanovil požadavky shodné s EU, resp. shodné s požadavky, které obsahují dokumenty, jež postupně vznikají z iniciativy Evropské komise,
- vydal jednu vyhlášku, resp. všechny požadavky soustředil do jednoho právního předpisu,
- stanovil požadavky tak, aby jejich splnění bylo reálné.

Úřad vycházel ze skutečnosti, že v rámci EU dosud nejsou všechny relevantní parametry a postupy jednoznačně stanoveny, o některých aspektech se diskutuje, sjednocují se názory a případně i praxe v jednotlivých členských státech. V některých ohledech nejsou dosud naplněna ustanovení směrnice, a to zejména pokud jde o prostředky pro bezpečné vytváření a ověřování elektronic-

kých podpisů a celkově o nástroje elektronického podpisu, o zveřejňování referenčních čísel norem v Úředním věstníku Společenství a o kritéria pro vznik míst, která se mají zabývat hodnocením prostředků. Tuto situaci nelze chápat jako nedostatek ze strany Evropské komise, neboť směrnice žádný termín, kdy tak má být učiněno, nestanoví.

Po vyhodnocení a zapracování připomínek, které byly uplatněny ke zveřejněným tezím, Úřad zpracoval návrh vyhlášky a rozeslal jej do meziresortního připomínkového řízení.

Jednotlivá připomínková místa vznesla řadu připomínek, z nichž nejzávažnější směřovala k faktu, že Úřad není oprávněn vydávat prováděcí předpisy. Teprve přijetí novely zákona o ochraně osobních údajů, (srv. – Postavení a působnost Úřadu v oblasti ochrany osobních údajů, s. 7 nn. a Postavení a působnost Úřadu v oblasti elektronického podpisu, s. 8) dalo Úřadu možnost vydávat prováděcí právní předpisy podle zvláštního zákona, tj. podle zákona o elektronickém podpisu.

Návrh vyhlášky byl 27. června opětovně rozeslán do meziresortního připomínkového řízení, na 37 připomínkových míst. Po posouzení a zapracování připomínek, které Úřad obdržel do 20. července, byl návrh vyhlášky 13. srpna odeslán k projednání Legislativní radou vlády. Na základě rozhodnutí Legislativní rady vlády byl návrh projednáván v týdnu od 3. do 7. září v pracovních komisích pro správní a obchodní právo. Po zapracování uplatněných připomínek byl návrh vyhlášky připraven pro publikování ve Sbírce zákonů.

Realizace

Vyhláška č. 366/2001 Sb., o upřesnění podmínek stanovených v § 6 a § 17 zákona o elektronickém podpisu a o upřesnění požadavků na nástroje elektronického podpisu nabytá účinnosti 10. 10. 2001

Vyhláška č. 366/2001 Sb., o upřesnění podmínek stanovených v § 6 a § 17 zákona o elektronickém podpisu a o upřesnění požadavků na nástroje elektronického podpisu byla publikována v částce 138/2001 Sb., s datem účinnosti 10. října 2001.

Vyhláška upřesňuje:

- způsob dokládání splnění povinností stanovených v § 6 zákona o elektronickém podpisu,
- bezpečnost postupu při vydávání kvalifikovaných certifikátů a provozování seznamu kvalifikovaných certifikátů, které byly zneplatněny,
- požadavky na bezpečnost informačního systému pro certifikační služby,
- bezpečnost postupu při nakládání s párovými daty poskytovatele certifikačních služeb vydávajícího kvalifikované certifikáty,
- ověření bezpečnosti používání informačního systému pro certifikační služby a zajištění dostatečné bezpečnosti postupů, které tento systém podporují,
- vlastnosti prostředků pro bezpečné vytváření a ověřování zaručeného elektronického podpisu,

– náležitosti postupu a způsobu vyhodnocování shody nástrojů elektronického podpisu určených pro podepisování vydávaných kvalifikovaných certifikátů a seznamu kvalifikovaných certifikátů, které byly zneplatněny.

Akreditace poskytovatelů certifikačních služeb

Záměr

Úřad musí být připraven na posuzování žádostí o udělení akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb

Znalosti pracovníků, kteří se budou zabývat posuzováním žádostí o udělení akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb, musejí být na odpovídající úrovni. Předpokladem je znalost relevantních právních předpisů, mezinárodních a českých norem v této oblasti a jejich aplikace, rozsáhlé znalosti z oblasti IT/IS (vývoj, provozování, správa, bezpečnost), kryptologie a zkušenosti při budování a provozování certifikační autority.

Převážná většina dokumentů poskytovatelů certifikačních služeb, které budou Úřadem posuzovány, má pro poskytovatele vysokou cenu. Jde o příslušná know-how, detailní popis jejich informačních systémů a řešení a o informace obchodního charakteru. Úřad musí tyto informace náležitým způsobem chránit.

Realizace

Personální zajištění

Odbor elektronického podpisu byl rozšířen o odborníky z příslušných oblastí.

Vybudování certifikační autority

Byl zpracován projekt na vybudování certifikační autority, která bude využita ve třech nezávislých oblastech. Za prvé pro plnění povinností, které vyplývají přímo ze zákona o elektronickém podpisu, za druhé pro úkoly, které souvisejí s přípravou pracovníků Úřadu na plnění úkolů souvisejících s hodnocením a kontrolou plnění povinností poskytovatelů certifikačních služeb vydávajících kvalifikované certifikáty a za třetí pro plnění úlohy vnitřní certifikační autority, která vydává a spravuje certifikáty zaměstnanců Úřadu pro zajištění vyšší bezpečnosti vnitřní komunikace (podepisování a šifrování vnitřní pošty).

Vybudování vlastní certifikační autority Úřad musí realizovat, aby byl schopen především zajistit požadavek § 13, odst. 3 zákona o elektronickém podpisu, tedy převzít při ukončení činnosti akreditovaného poskytovatele jeho evidenci vydaných kvalifikovaných certifikátů. Certifikační autorita Úřadu nebude plnit všechny funkce, které plní poskytovatelé certifikačních služeb (§ 2, písm. f a g), a nepovede klasickou správu převzatých certifikátů (např. vydávání seznamu certifikátů, které byly zneplatněny), ale výhradně správu v rozsahu vyplývajícím z povinností stanovených zákonem.

Práce s citlivými aktivy

Byl vypracován postup pro práci Úřadu s daty, písemnými a jinými materiály nebo zařízeními, u nichž je považováno za nezbytné, aby byly zvláštním způsobem chráněny před hrozbami ztráty dostupnosti, zneužití, neautorizovaného přístupu k nim či manipulace s nimi, a to způsobem odpovídajícím jejich hodnotě nebo míře a závažnosti případných škod. Tato data, písemné a jiné materiály nebo zařízení budou nadále označovány jako citlivá aktiva a nakládání s nimi se bude řídit interní směrnicí Úřadu. Za citlivá aktiva budou vždy považovány dokumenty poskytovatelů certifikačních služeb ve smyslu § 2 vyhlášky č. 366/2001 Sb., tj. certifikační prováděcí směrnice, celková bezpečnostní politika, systémová bezpečnostní politika, plán pro zvládnutí krizových situací, plán obnovy a dokumenty dokládající dostatečnost finančních zdrojů.

Budování režimového pracoviště

Byl zpracován projekt na vybudování pracoviště se zvláštním režimem, tj. chráněného prostoru, jehož režim odpovídá bezpečnostní politice, a byla zahájena jeho výstavba. Na tomto pracovišti bude nakládáno s citlivými aktivy a bude zde provozována certifikační autorita.

Vytváření znalostní báze

Byl zpracován projekt na vytvoření znalostní báze a zahájena jeho realizace. Báze zahrne znalosti ze specifických oblastí, zejména informační bezpečnosti a elektronického podpisu. Znalosti budou využívány při posuzování žádostí o akreditaci, pro hodnocení nástrojů pro elektronický podpis a následně pro správní a kontrolní činnosti. Báze je budována jako podpůrný prostředek s cílem zefektivnění práce, sjednocení postupů v rámci Úřadu, sdílení znalostí, omezení personálních vlivů a objektivizace a s cílem automatizované podpory činností a výstupů.

Záměr

Posuzování žádostí o udělení akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb

Naplnění povinností stanovených v § 9 zákona o elektronickém podpisu: „Udělování akreditací k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb, jakož i dozor nad dodržováním tohoto zákona náleží Úřadu“.

Realizace

Úřad obdržel jednu žádost o udělení akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb. Správní řízení bylo zahájeno

Úřad obdržel jednu žádost o udělení akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb. Vzhledem k tomu, že dnem doručení žádosti bylo zahájeno správní řízení, které má neveřejný charakter, a s ohledem na nutnost ochrany práv účastníků právě probíhajícího řízení, není Úřad

oprávněn sdělovat informace týkající se tohoto řízení. Úřad rozhodne v zákonné lhůtě, pravděpodobně delší než 30 dnů, neboť v případě každého řízení o udělení akreditace je nutno posoudit značné množství podkladů požadovaných zejména prováděcí vyhláškou k zákonu o elektronickém podpisu. V případě, že Úřad rozhodne o udělení akreditace, bude tato informace uveřejněna v přehledu udělených akreditací ve Věstníku Úřadu a na webových stránkách Úřadu.

Příprava žadatelů je náročná, neboť nároky vyplývající ze zákona o elektronickém podpisu a z vyhlášky k tomuto zákonu jsou velmi vysoké - obdobně těm, které jsou kladeny na poskytovatele v členských státech Evropské unie. Úřad je připraven žadatelům poskytnout veškerou přípustnou součinnost.

Konzultační činnost

Záměr

Konzultace s odbornou veřejností

Aplikace elektronického podpisu je spojena s řadou vysoce odborných aspektů. Je žádoucí, aby Úřad ve věci těchto aspektů konzultoval s odborníky, a to jak českými, tak zahraničními.

Realizace

Uskutečnila se řada konzultací s českými i zahraničními odborníky

Platformou pro konzultace byla především odborná pracovní skupina pro elektronický podpis. Členové této skupiny byli jmenováni v roce 2000 předsedou Úřadu. Dílčí problémy byly konzultovány s dalšími odborníky. Konzultace se zahraničními odborníky probíhaly převážně prostřednictvím elektronické pošty. Šlo zejména o členy EESSI (European Electronic Signature Standardization Initiative) a ETSI (European Telecommunications Standards Initiative). Naprostá většina konzultovaných problémů bezprostředně souvisela s přípravou vyhlášky k zákonu o elektronickém podpisu. Některé dotazy vznesené směrem ke členům EESSI a ETSI zůstaly nezodpovězeny, resp. bylo odpovězeno v tom smyslu, že o daném problému se stále diskutuje. Jde například o parametry prostředků pro bezpečné vytváření a ověřování elektronických podpisů, o vydávání certifikátů a kvalifikovaných certifikátů jedním poskytovatelem, o křížovou certifikaci dvou akreditovaných poskytovatelů certifikačních služeb, hodnocení nástrojů podle různých verzí FIPS 140 a především o možné hodnocení těchto nástrojů v evropských testovacích laboratořích místo předepsaného testování v USA, hodnocení prostředí podle standardu ISO 15408 EAL 4 nebo EAL 4+. Úřad dostává všechny diskusní zprávy v elektronické konferenci ETSI a EESSI (TB12 - Zaručený elektronický podpis).

Úřad doporučil jednoho experta z České republiky do pracovní skupiny ETSI na rok 2002.

Vydání vyhlášky k zákonu o elektronickém podpisu je předpokladem pro zahájení procesu udělování akreditací. V této souvislosti se změní složení odborné pracovní skupiny tak, aby nedocházelo ke konfliktu zájmů. Nadále jsou stálými členy skupiny odborníci z akademické sféry a nezávislí odborníci a budou jimi zástupci akreditovaných poskytovatelů a zástupci poskytovatelů vydávajících kvalifikované certifikáty. Jako hosté jsou přizváni k jednání skupiny zástupci poskytovatelů, kteří hodlají získat akreditaci, resp. vydávat kvalifikované certifikáty.

Záměr

Subjektům, které mají v úmyslu uplatnit se na trhu v souvislosti s elektronickým podpisem a s poskytováním certifikačních služeb, je nezbytné poskytnout řadu informací

Uvedeným subjektům je nezbytné poskytnout informace k zákonu o elektronickém podpisu, vyhlášce k tomuto zákonu a k aplikaci těchto právních předpisů.

Realizace

Úřad poskytl více než 50 odborných konzultací

Konzultujícími byli zejména provozovatelé certifikačních autorit, potenciální žadatelé o akreditaci, resp. subjekty, které hodlají vydávat kvalifikované certifikáty a výrobci či dodavatelé prostředků a nástrojů elektronického podpisu.

Úřad v rámci poskytovaných konzultací zaznamenal v průběhu roku u konzultujících rychle se zvyšující úroveň odborných znalostí. Kromě informací k zákonu o elektronickém podpisu, vyhlášce k tomuto zákonu a k aplikaci těchto právních předpisů byly poskytovány informace týkající se technických řešení a technologických postupů, informace o normách, standardech a obdobných dokumentech, o zahraničních zkušenostech atd.

Šíření znalostí

Záměr

Aby elektronický podpis našel své praktické uplatnění, je nutné šířit znalosti o jeho vlastnostech a jeho používání

Je nutné budovat důvěru v elektronický podpis, šířit znalosti o jeho vlastnostech a jeho používání, o jeho jednotlivých typech (elektronický podpis, zaručený elektronický podpis, kvalifikovaný podpis), o typech poskytovatelů certifikačních služeb (poskytovatel certifikačních služeb, poskytovatel certifikačních služeb vydávající kvalifikované certifikáty, akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb) atd. Je třeba přiblížit veřejnosti obsah zákona o elektronickém podpisu, zejména ty části, které se týkají práv a povinností jednotlivých subjektů (podepisující se osoba, osoba spoléhající se na podpis, poskytovatel certifikačních služeb) a dále ty části, které jsou důležité z hlediska správného a bezpečného fungování elektronického podpisu (výběr poskytovatele, přístup k certifikátům, které byly zneplatněny, obsah, použití a případná omezení použití kvalifikovaného certifikátu).

Realizace

Vystoupení na odborných akcích a v médiích

Pracovníci vystoupili na řadě odborných akcí, v médiích, publikovali řadu odborných článků a aktuální informace zveřejňovali na webových stránkách Úřadu. (srv. tabulka Úřad pro ochranu osobních údajů v číslech – rok 2001, s. 67)

Na tomto místě je třeba zvláště připomenout, že Odbor elektronického podpisu uspořádal v říjnu pro novináře zvláštní seminář k zajištění jejich dostatečné informovanosti o problematice elektronického podpisu.

Pro zajištění informovanosti všech zaměstnanců v rámci Úřadu se uskutečnily tři interní semináře na téma „Elektronický podpis“.

Publikované články

- Vondruška P.: „Poskytovatelé certifikačních služeb v EU a ČR, část I.“, Data Security Management (DSM), 3/2001
- Vondruška P., Bosáková D.: „Poskytovatelé certifikačních služeb v EU a ČR, část II.“, Data Security Management (DSM), 5/2001
- Vondruška P.: „E-komunikace začíná!“, Veřejná správa 41/2001
- Rozhovor s D. Bosákovou, Data Security Management (DSM), 3/2001

Zodpovídání dotazů

Odbor elektronického podpisu zodpověděl více než 500 telefonických dotazů a dotazů zaslaných elektronickou poštou.

Spolupráce s vysokými školami

Úřad na žádost zástupců VŠ zajistil několik přednášek pro studenty.

- Březen – Seminář na MFF UK, Praha, „Rozdíly v chápání PCS v EU a ČR“
- Duben – FEL ČVUT, Praha, přednáška „Elektronický podpis - základní přehled“
 - Zemědělská univerzita, Praha, přednáška „Elektronický podpis - základní přehled“
 - Kolokvium Vojenské akademie, Brno, „Elektronický podpis a antivirová ochrana komunikačních systémů“, přednáška „Bezpečnostní požadavky na jednotlivé typy EP a PCS“
- Květen – ČVUT, studentský klub, Praha, přednáška „Jemný úvod do elektronického podpisu“
- Listopad – Seminář na VŠE

Úřad poskytl řadu konzultací studentům, kteří vypracovávají bakalářské, diplomové či jiné obdobné práce na téma elektronický podpis.

Styky se zahraničím a zapojení Úřadu do mezinárodní spolupráce

V oblasti styků se zahraničím vyplývá Úřadu z ustanovení § 27 zákona o ochraně osobních údajů povinnost vést správní řízení spojená s vydáváním rozhodnutí, kterými se povoluje nebo zamítá předávání osobních údajů do jiných států. Výchozím hlediskem při rozhodování je adekvátnost legislativní ochrany osobních údajů ve státě, do něhož mají být údaje předávány. Současně se do procesu promítají i hlediska vyjádřená v článku 12 Úmluvy Rady Evropy č. 108 z roku 1981 (Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat), kterou Česká republika ratifikovala k 9. 7. 2001 a která pro Českou republiku vešla v platnost 1. 11. 2001.

Při posuzování odpovídající úrovně ochrany osobních údajů ve státě určení Úřad vychází ze současné praxe Evropské unie a z vyhodnocení některých kritérií sledovaných Radou Evropy (např. zda příslušný stát ratifikoval Úmluvu č. 108, zda má funkční institucionální zajištění dohledu, zda se legislativní ochrana vztahuje na veřejný i soukromý sektor apod.). V případě, že se jedná o předávání údajů do států s neodpovídající ochranou, vyžaduje Úřad splnění některého z předpokladů stanovených v § 27 odst. 2 a 3 zákona o ochraně osobních údajů, jako je např. souhlas subjektu údajů s převodem údajů do zahraničí, tak jak to odpovídá požadavkům příslušné Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES.

V roce 2001 se Úřad zabýval celkem 322 žádostmi o povolení k předávání osobních údajů do zahraničí. Vydal 304 rozhodnutí, která převod plně povolovala, 8 rozhodnutí bylo zcela zamítavých a 6 konečných rozhodnutí obsahovalo jak souhlasné, tak zamítavé stanovisko. (V případě smíšených rozhodnutí se většinou jednalo o souhlas s převody do států s adekvátní legislativou a zamítnutí převodů do států s nedostatečnou ochranou.) Ve 13 případech došlo k přerušení správního řízení a v jednom případě k odvolání, z toho 4 případy zůstávají ke 31. prosinci 2001 otevřeny, zbývající jsou zahrnuty do výše uvedených souhlasných nebo zamítavých rozhodnutí.

Z hlediska zapojení do mezinárodní spolupráce stanoví § 29 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně osobních údajů Úřadu úkol zajišťovat plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. V sou-

vislosti s plněním Evropské (asociační) dohody Úřad zabezpečuje v rámci své působnosti harmonizaci národní legislativy s právem EU. Úřad je v přímém kontaktu s příslušným pracovištěm DG Internal Market Evropské komise, které mj. v průběhu roku 2001 pracovně analyzovalo kompatibilitu zákona o ochraně osobních údajů s *acquis communautaire*. V následujícím období Úřad analýzu s odborníky Evropské komise prodiskutuje a upřesní a v případě potřeby navrhne opatření. Předběžné hodnocení úrovně legislativní ochrany osobních údajů v České republice vyznívá velmi pozitivně. Pozitivní hodnocení obsahuje i Pravidelná zpráva Evropské komise za rok 2001, která nicméně poukazuje i na určité riziko spojené se současným nedostatečným vybavením Úřadu vyhovujícími pracovními prostorami.

Ve vazbě na Evropskou dohodu přispívá Úřad k přípravě vstupu České republiky do Evropské unie rovněž účastí na společné práci meziresortního Pracovního výboru pro integraci do EU při Ministerstvu zahraničních věcí včetně některých jeho podvýborů. Účastní se na přípravě a na vyhodnocování plnění základních dokumentů, jako je Národní program přípravy České republiky na členství v EU, Přístupové partnerství, již zmíněná Pravidelná zpráva a různé screeningové a poziční dokumenty, v nichž se ho přímo týkají kapitoly Volný pohyb služeb, Telekomunikace a informační technologie, Spravedlnost a vnitro a Informační společnost. V jejich rámci Úřad bezprostředně spolupracuje především s Ministerstvem financí, Ministerstvem dopravy a spojů (Českým telekomunikačním úřadem), Ministerstvem vnitra a Úřadem pro veřejné informační systémy. Rozvíjela se zejména spolupráce s Ministerstvem vnitra při přípravě aktivit spojených s Úmluvou o Schengenu a Úmluvou o Europolu. Ministerstvo vnitra rovněž s Úřadem konzultovalo některé problémy projektového záměru na zřízení pracoviště EURODAC ČR pro porovnávání otisků prstů v rámci harmonizace azylové politiky České republiky s praxí EU s výrazným aspektem ochrany osobních údajů.

S plněním požadavků z mezinárodních smluv souvisí i pokračující účast Úřadu na aktivitách vyplývajících ze závazků České republiky jakožto členské země Rady Evropy a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). V návaznosti na již zmíněnou ratifikaci Úmluvy č. 108 zpracoval Úřad návrh na podpis a ratifikaci Dodatkového protokolu k Úmluvě o orgánech dozoru a toku údajů přes hranice a iniciuje rozšíření ratifikace Úmluvy i na neautomatizované zpracování osobních údajů. V Radě Evropy předseda Úřadu zastupuje Českou republiku v projektové skupině pro ochranu dat (CJ-PD) a je rovněž zvoleným členem koordinačního výboru (CJ-PD/CG). Podílí se na tvorbě dokumentů Rady Evropy v této oblasti a byl pověřen zpracováním dokumentů o ochraně osobních údajů při použití čipových karet. Dokument byl v prosinci 2001 zveřejněn na webu Rady Evropy (viz www.legal.coe.int/dataprotection). Na půdě OECD pokračuje součinnost s Pracovní skupinou pro bezpečnost informací a soukromí (WPISP při výboru ICCP).

V § 29 odst. 1 písm. j) je Úřadu uloženo spolupracovat s obdobnými úřady jiných států. V průběhu roku se zástupci Úřadu účastnili celé řady mezinárodních akcí, na kterých se pracovní se setkali se zástupci partnerských institucí ze členských zemí EU i dalších evropských států. Mezi nejvýznamnější takovéto akce patřily:

- Konference evropských komisařů ochrany dat, *Atény, 10. - 11. 5. 2001,*
- 23. mezinárodní konference komisařů ochrany dat, *Paříž, 24. - 26. 9. 2001,*
- Mezinárodní konference o ochraně dat, *Varšava, 19. - 20. 11. 2001,*
- Mezinárodní setkání komisařů států CEE, které ratifikovaly Úmluvu č.108, *Varšava, 17. 12. 2001.*

Úřad rovněž navázal nebo rozvíjel přímé kontakty zejména s:

- Úřadem generálního inspektora pro ochranu dat ve Varšavě
- Úřadem generálního komisaře pro ochranu dat v Bonnu
- Agenturou pro ochranu dat v Madridu

Ve spolupráci se španělskou Agenturou byl v říjnu 2001 zahájen projekt (CZ/2000/IB/OT/03) expertní pomoci formou tzv. twinningu, financovaný z Národního programu Phare 2000. Cílem je využití zahraničních zkušeností pro rozvoj aktivit Úřadu. Projekt spočívá především v dlouhodobém (zhruba ročním) pobytu španělského experta pana Agustína Puente Escobara v České republice a zahrnuje i krátkodobé cesty zahraničních odborníků na pracovní setkání v Praze a studijní návštěvy odborníků Úřadu v Madridu. První studijní návštěva Agentury, tematicky zaměřená na problematiku vedení registru povolených zpracování údajů na základě plnění oznamovací povinnosti podle § 16 – 19 zákona o ochraně osobních údajů se uskutečnila 17. – 19. 12. 2001.

Specifickou součástí projektu je dodávka technických prostředků, které by měly posílit mobilitu inspektorů Úřadu při výkonu jejich funkce na území České republiky, financovaná rovněž z fondů Phare. Výběrové řízení proběhlo koncem roku 2001, s uzavřením smlouvy na dodávku zařízení se počítá začátkem roku 2002.

Charakteristiku rozvoje styků se zahraničím a zapojení do mezinárodní spolupráce doplňuje následující přehled vybraných zahraničních akcí, kterých se zástupci Úřadu zúčastnili během roku 2001 (není zahrnuta účast vyplývající z předchozího popisu zahraničních aktivit, např. v souvislosti se členstvím v pracovních skupinách Rady Evropy, přímými kontakty s obdobnými úřady jiných států a zajišťováním twinningového projektu Phare):

- Seminář FEDMA – Federation of European Direct Marketing „The Great Data Protection Debate“ (*Brusel, 8. 2. 2001*)

- Seminář EESSI – European Electronic Signature Standardization Initiative „Advanced Electronic Signature“ (Paříž, 5. 3. 2001)
- Studijní návštěva delegace úředníků státní správy ČR v Evropské komisi (Brusel, 5. – 9. 3. 2001)
- Mezinárodní konference „Bezpečnost dat 2001“, organizátor: SASIB – Slovenská asociácia pre informačnú bezpečnosť (Bratislava, 3. 4. 2001)
- Mezinárodní konference IACR EUROCRYPT 2001 (Innsbruck, 7. – 10. 5. 2001)
- Seminář Spolkové akademie pro veřejnou správu „Datenschutz und Datensicherheit“ (Berlín, 14. – 17. 5. 2001)
- Eurosmart - Second Open Meeting „eEurope Smart Cards“ (Stockholm, 7. – 10. 6. 2001)
- Seminář rakouské Ústřední sociální pojišťovny (Vídeň, 12. 7. 2001)
- Zasedání Mezinárodní pracovní skupiny pro ochranu dat v telekomunikacích (Berlín, 27. – 29. 8. 2001)
- Veletřh „DIMA 2001“ (Düsseldorf, 3. – 4. 9. 2001)
- Letní akademie „Ochrana dat jako konkurenční výhoda“ (Kiel, 10. 9. 2001)
- Mezinárodní sympozium „Informační svoboda a ochrana dat v rozšířené EU“ (Postupim, 7. – 8. 10. 2001)
- Zasedání pracovní skupiny OECD/WPISP a Fórum o technologiích podporujících ochranu soukromí (Paříž, 8. – 10. 10. 2001)
- Information Security in the Public Sector: Enabling Confidence in e-Government (Londýn, 15. 11. 2001)
- RDV-Forum (Forum pro právo při zpracovávání dat) a 25. DAFTA (Ochrana dat jako faktor budoucnosti) (Kolín nad Rýnem, 21. – 23. 11. 2001)
- EEMA Workshop „The Legal Impact of the Electronic Signatures Directive on Business“ (Brusel, 29. 11. 2001)
- Mezinárodní sympozium Rakouské akademie věd „Access to and Ownership of Public Sector Information“ (Vídeň, 7. 12. 2001)

Úřad ve styku s veřejností

Zajišťování informačního servisu Úřadu směrem k veřejnosti a naopak patří ke každodenní samozřejmé pracovní povinnosti Samostatného oddělení pro styk s veřejností od počátku jeho existence.

Ambicí ovšem je, aby se na základě této práce zdařilo něco podstatněji-
ho: Vybudovat živý kontakt s veřejností, založený na důvěře, který znamená jeden z důležitých předpokladů efektivního působení Úřadu a účinného naplňování jeho poslání. K tomu směřovalo celoroční úsilí roku 2001.

Důvěra veřejnosti legitimuje existenci Úřadu jakožto nezávislé dozorové složky ve struktuře orgánů státu v oblasti veřejné moci a otevírá cestu k tomu, aby se reálně konstituoval jako instituce, která dokáže účinně pomáhat harmonizovat právní řád České republiky se standardem vyspělých evropských demokracií. Děje se tak v zájmu vztahu společnosti k jedinečné lidské bytosti a v zájmu posunu postavení jednotlivce ve společnosti na úroveň vyspělých států euroatlantického civilizačního okruhu, kde se ochrana soukromí člověka naplňuje v souladu s Listinou základních práv a svobod. Tento mezinárodní dokument stojí konceptuálně u zrodu všech zákonů o ochraně osobních údajů, tedy i zákona českého.

Uvedené poslání pro Úřad ve styku s veřejností znamená především:

- Zprostředkovávat veřejnosti poznání práv, jichž každý subjekt v ochraně svého soukromí a osobních údajů požívá a jejichž ochrany se může u Úřadu domáhat.
- Zprostředkovávat poznání práce Úřadu v naplňování zákona o ochraně osobních údajů jakožto nezávislé instituce, která je připravena hájit zájem každého jednotlivce, je-li v souladu s tímto zákonem a pokud byl kýmkoliv a jakkoliv narušen nebo ohrožen. Činit tak soustavně a soustředěně.
- Komunikovat otevřeně a chápavě vůči tápáním a nejistotám, s nimiž se různé subjekty společnosti na Úřad obracejí vzhledem k tomu, že se setkávají s novým právním předpisem, kterým zákon o ochraně osobních údajů v českém prostředí stále ještě zůstává.
- Přispívat k rozvíjení právního povědomí a úcty k zákonu.

Práci Úřadu v kontaktech s veřejností lze nahlédnout pod pěti základními zornými úhly, které se v určitém ohledu zřetelně překrývají:

- A) z hlediska přímé informační činnosti,
- B) z hlediska vzdělávacího a osvětového působení,
- C) z hlediska publikační činnosti,
- D) z hlediska vztahu ke sdělovacím prostředkům a kooperace s nimi,
- E) z hlediska získávání a šíření nových evropských a světových poznatků v oblasti ochrany osobních údajů.

A) Informační činnost

Už od svého vzniku nabízel Úřad veřejnosti možnost klást otázky nejen formou písemného kontaktu, ale rovněž telefonicky a elektronickou poštou. V roce 2001 přijalo oddělení pro styk s veřejností 2 315 telefonických dotazů a 865 dotazů obdrželo elektronickou poštou.

Speciálně pro tento účel zřízená informační telefonická linka 315, ani další informační linky Úřadu skutečně nezahálely, což je patrné i z tabulky na s. 67. Zvláště vypjaté bylo období před koncem lhůty dané zákonem o ochraně osobních údajů pro podání oznámení Úřadu správci databází, tj. před 31. květnem 2001 (srv. graf Průběh podávání žádostí o registraci, s. 26): Kupříkladu v průběhu května zodpovědělo Samostatné oddělení pro styk s veřejností 723 telefonické dotazy.

Komplexnější dotazy pak byly postoupeny Odboru legislativnímu a právnímu, eventuálně Odboru kontroly, Odboru registru či Odboru styků se zahraničím. Speciální část představovaly také dotazy týkající se problematiky elektronického podpisu.

Vzhledem k nárůstu množství specializovaných dotazů a snaze zlepšit službu veřejnosti došlo od října 2001 k rozdělení kompetencí v agendě odpovědí: Oddělení pro styk s veřejností odpovídá na dotazy všeobecného charakteru; zvláštění informační linku má k dispozici Odbor legislativní a právní a Odbor kontroly. Další informační linka je v kompetenci Odboru elektronického podpisu.

Obdobný princip zodpovídání dotazů je zaveden i pro kontakt veřejnosti prostřednictvím elektronické pošty. Četnost těchto „e-mailových“ dotazů je rovněž zachycena v tabulce na s. 67.

Pokud jde o tematickou skladbu dotazů, lze vystopovat určité tendence co do četnosti i skladby tazatelů. Tyto tendence vypovídají o značném rozsahu výseku života společnosti i jednotlivce, jehož se problematika ochrany osobních údajů dotýká:

Časté dotazy jednotlivců a organizací adresované Samostatnému oddělení pro styk s veřejností

Velké množství dotazů, které Úřad obdržel za relativně krátkou periodu, svědčí o zájmu veřejnosti o problematiku ochrany osobních údajů. Je to jistě kladný jev, zvláště proto, že zákon o ochraně osobních údajů vstoupil v platnost poměrně nedávno, a také proto, že kategorie ochrany osobních údajů představuje v naší legislativě zcela nový prvek.

Jaká byla povaha těchto dotazů? Které byly ty nejčastější?

Lze konstatovat, že celá *polovina* dotazů (51 %) se týkala otázek spojených s plněním oznamovací povinnosti podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů.

Druhým nejčastějším dotazem (18 %) bylo zpracování osobních údajů se souhlasem nebo bez souhlasu subjektu údajů podle výjimek stanovených § 5, odstavec 2.

Uvedené dva dotazy můžeme charakterizovat jako klíčové.

Jaké kroky je třeba podniknout pro řádné splnění oznamovací povinnosti; místa, kde lze obdržet registrační formuláře; jak správně vyplnit registrační formulář: Tato témata byla předmětem třetího nejčastěji kladeného dotazu (9 %). Vysoká četnost tohoto typu dotazů svědčí o poctivé vůli velké části organizací splnit registrační povinnost.

Na čtvrtém místě (7 %) byly dotazy související s uváděním rodných čísel a dalších osobních údajů ve vratnicích a recepcích úřadů a firem: Které organizace mají ze zákona právo vyžadovat od občanů takové údaje a za jakých podmínek? V době, kdy u mnoha organizací praxe zbytečného vyžadování těchto údajů od občanů nadále přetrvává, je pochopitelné, že veřejnost klade tuto otázku velmi často.

Předmětem dotazů, které se co do četnosti ocitly na pátém místě (5 %), byly otázky týkající se definic základních pojmů, jež jsou v zákoně o ochraně osobních údajů nejčastěji používány (viz zejména § 4). I tyto dotazy jsou zcela na místě: § 4 sice obsahuje definice základních pojmů, je však třeba uznat, že osoba, která je v oboru právní vědy laikem, může požadovat určitá doplňující vysvětlení.

Všechny další dotazy jsou zahrnuty do kategorie „Ostatní“, a z celkového počtu představují zhruba 10 %. Pro lepší představu vybíráme ty nejčastější:

- Působnost zákona o ochraně osobních údajů (§ 3);
- Společenské rubriky v médiích; průkazky dopravních podniků;
- Zmocnění ke správě osobních údajů; smlouva mezi správcem a zpracovatelem osobních údajů (§ 6);
- Dotazy, které Úřadu kladli zejména jednotliví občané jakožto subjekty údajů:
 - a) Mají úřadům a jiným organizacím poskytnout určité osobní údaje?
 - b) Domnívají se, že po nich nějaká organizace či úřad požadují osobní údaje neoprávněně: kam a jakou formou podat stížnost?

c) Jak nejlépe čelit nežádoucím marketingovým akcím spočívajícím např. v častém vhadzování propagačních letáků do schránek?

d) Lze podmiňovat poskytnutí určité služby sdělením určitých osobních údajů?

- Kdy bude „fungovat“ elektronický podpis?: Vyhláška k zákonu o elektronickém podpisu;

- Co je „citlivý údaj“?

- Předávání osobních údajů do zahraničí.

Nejčetnější skupiny tazatelů

Při bližším pohledu na skupiny tazatelů, které se na Úřad se svými dotazy obracely nejčastěji, je patrné, že představují významný segment pracovního i soukromého života české společnosti.

Zde je jejich stručný přehled (jsou řazeny sestupně – podle četnosti):

- 1) Personální útvary; jednotliví občané jakožto subjekty údajů;
- 2) Účtárny; zdravotnická zařízení;
- 3) Zájmová sdružení a spolky; školy; obecní a městské úřady; magistráty; zprostředkovatelny práce;
- 4) Bytová družstva, bytové úřady; realitní kanceláře;
- 5) Pečovatelská střediska a další střediska sociální pomoci; domovy důchodců; veřejné knihovny;
- 6) Advokátní kanceláře; daňové poradenské firmy; ubytovací zařízení; cestovní kanceláře; zdravotnická zařízení - lékárny;
- 7) Policie, bezpečnostní agentury; ministerstva; církve;
- 8) Armáda.

B) Vzdělávací a osvětové působení

Přednášková a seminární činnost Úřadu je konkrétně popsána v příslušných kapitolách Výroční zprávy pojednávajících o právní a legislativní činnosti Úřadu a o práci Odboru elektronického podpisu. Zde připojená tabulka dává souhrnnou představu o vzdělávacím působení Úřadu:

ÚOOÚ – PŘEDNÁŠKY A AKTIVNÍ ÚČAST NA SEMINÁŘÍCH A KONFERENCÍCH

	<i>Sekce I - registr a informatika, Odbor el. podpisu</i>	<i>Sekce II - kontrola, právo a legislativa</i>	<i>ÚOOÚ celkem</i>
Semináře, konference	5	30	35
Přednášky	47	42	89

Vedle tabulkově prvořadě prezentovaného působení Úřadu – v průběhu celého roku probíhajících přednášek a seminářů, pořádaných především na žádost jednotlivých institucí a organizací – lze ještě na jednom příkladu ukázat fakt, že Úřad pozorně sleduje potřeby veřejnosti související se znalostí právních předpisů:

Ve chvíli, kdy se po vydání vyhlášky k zákonu o elektronickému podpisu ukázalo, že v médiích (a to napříč celým jejich spektrem) se objevilo poměrně velké množství chybných informací, mnohá nedorozumění, nepřesnosti a zavádějící interpretace, rozhodla sekce I. náměstkyně Úřadu, do níž Odbor elektronického podpisu spadá, o uspořádání speciálního semináře o elektronickém podpisu pro novináře. Ten pak byl médiím nabídnut prostřednictvím Samostatného oddělení pro styk s veřejností. Novináři, kteří našli čas k návštěvě semináře, mají nyní nepochybně daleko jasněji přinejmenším v užívání speciální terminologie spojené s elektronickým podpisem a s vyhláškou k zákonu o elektronickém podpisu, kterou Úřad v říjnu vydal.

C) Publikační činnost

Podle § 35 (2) zákona o ochraně osobních údajů je Úřad povinen zveřejnit ve svém Věstníku povolené nebo zrušené registrace, a to do 2 měsíců od registrace povolených zpracování osobních údajů nebo od zrušení registrace (srv. tabulka Stav žádostí o registraci, s. 25). Kromě této povinnosti byl Věstník Úřadu, jak je obvyklé, vytvořen s cílem publikovat důležitá sdělení Úřadu či zobecnění poznatků z praxe, s předpokladem vydání minimálně 6 částek ročně. Vzhle-

dem k obrovskému množství registrujících se a registrovaných subjektů v průběhu roku 2001, a zejména v přechodném období vymezeném datem 31. 5. 2001 (srv. výše podkapitola Činnost Úřadu v oblasti tvorby práva, s. 7 nn.), řadu částek Věstníku, hlavně v letních měsících, zcela zaplnily údaje o zaregistrovaných subjektech. Teprve v pozdním podzimu se situace začala stabilizovat, takže i informační hodnota Věstníku ve vztahu k poznání problematiky ochrany osobních údajů nabyla uspokojivější podoby nejen pro předplatitele, ale i pro snahy Úřadu poskytovat prostřednictvím tohoto periodika hlubší vhled do legislativního rámce ochrany osobních údajů i do poznatků o aplikaci zákona. Bylo tomu tak proto, že v tomto období bylo možno do Věstníku kromě tabulek zařadit i větší množství textových materiálů.

V souvislosti se snahou předkládat veřejnosti dostatek informací začal Úřad již v roce 2000 vydávat také občasník bulletinového charakteru *ÚOOÚ informuje*. Soustřeďoval do něj zpravodajství o práci Úřadu, o legislativním dění ve sféře ochrany osobních údajů a elektronického podpisu i o mezinárodních aktivitách a kontaktech Úřadu. Na sklonku roku 2001 se Úřad rozhodl, že občasník se stane pravidelným periodikem, a získá tak možnost vydat veřejnosti každé čtvrtletí počet ze své práce a sdělit jí potřebné aktuální zprávy, jejichž objem se s rozvíjející se působností Úřadu značně rozrostl. Tento bulletin má od 2. pololetí roku 2001 novou, atraktivnější tvář.

K okruhu závažných problémů, které přináší praxe ochrany osobních údajů (Úřad tyto problémy reflektuje, aby dospěl k relevantním právním závěrům), vznikají stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů. Publikují se v první řadě ve Věstníku Úřadu, nicméně zájem veřejnosti, který, zejména v průběhu přednášek a seminářů, si vyžádal ještě jiný způsob zveřejňování uvedených stanovisek, jež poskytují orientaci v řešení určitých problémů. Úřad stanoviska vydává rovněž v podobě tzv. „barevných listů“, které jsou dostupné i na vyžádání. Kromě toho jsou tato stanoviska následně, po oficiálním zveřejnění ve Věstníku, umístěna na webových stránkách Úřadu. Na okraj je vhodné ještě poznamenat, že uvedený způsob publikování představuje neekonomičtější řešení, k jakému bylo možno přistoupit.

Značný rozsah informací o činnosti Úřadu je publikován na webových stránkách s adresou www.uoou.cz. Jejich organizace odráží veškeré aktivity Úřadu. Proměnlivost stránek byla v průběhu roku dána jednak rozšiřující se činností Úřadu, a pak potřebou informovat o ní přehledně a jasně. Rytmus aktualizace webových stránek výrazně ovlivnila povinnost zveřejňovat informace Odboru elektronického podpisu v souladu s vyhláškou k zákonu o elektronickém podpisu: Od října, kdy byla vyhláška vydána, jsou tedy internetové stránky aktualizovány denně.

Je třeba zmínit i fakt, že v reakci na mediální zpravodajství dotýkající se osobních údajů a jejich ochrany vznikl na webu Úřadu také tzv. „glosář“ předsedy Úřadu. Jednak zde předseda Úřadu zaznamenává a reflektuje některé je-

vy problematického výkladu a aplikace zákona o ochraně osobních údajů, jednak s uspokojením komentuje i pozitivní kroky v jeho implementaci.

Webové stránky jsou frekventovány nezanedbatelným počtem návštěvníků: Každodenních přibližně 120 externích vstupů svědčí o tom, že se už staly vyhledávaným informačním zdrojem.

PUBLIKOVANÉ MATERIÁLY V ROCE 2001

Věstník ÚOOÚ	12
Bulletin ÚOOÚ	3
Stanoviska *	3
Tiskové zprávy a sdělení pro tisk	24
Další podkladové materiály pro potřeby médií	21
PUBLIKACE CELKEM	63

* Stanoviska Úřadu zpracovává Sekce II – kontrola, právo a legislativa od roku 2000. V roce 2001 je začal Úřad (kromě vydávání ve svém Věstníku) publikovat v podobě výše uvedených „barevných listů“.

Zaměstnanci jednotlivých odborů a oddělení Úřadu také běžně publikují své články v různých odborných časopisech.

D) Kontakty s médii

Práce Úřadu se těšila značné pozornosti všech médií, o čemž zřetelně vypovídá i připojená tabulka. Pozornost si nepochybně zaslouhuje fakt zájmu televizní žurnalistiky.

KOMUNIKACE ÚŘADU S MÉDII V ČÍSLECH:

Období: leden – prosinec 2001

Agenturní servis	24
Tisk	
Denní tisk	88
Periodika	14
Tisk celkem	102
Televize	65
Rozhlas	52
MÉDIA CELKEM	243

Novináři Úřad intenzivně vyhledávali v souvislosti s praktikami, s nimiž se setkávali nebo k nimž dostávali podněty od čtenářů, posluchačů či diváků. Často žádali odborné vyjádření, eventuálně rozhovor k určitému problému, případně příspěvní do diskuse. Z tematických okruhů, které vzbudily v souvislosti s ochranou osobních údajů soustředěný zájem médií, vybíráme ty nejčastější:

Sčítání lidu, domů a bytů; Kontrolní činnost Úřadu, vyřizování stížností; Tzv. kauza ČT (zveřejnění výpisů telefonních hovorů členů Rady ČT); Úniky osobních údajů z databází několika pojišťoven; Únik a krádež osobních údajů nuceně nasazených za druhé světové války; Novela zákona o ochraně osobních údajů; Vyhláška k elektronickému podpisu a termín jejího zveřejnění; Kontroly britských úředníků na letišti Ruzyně; Vyžadování rodných čísel firmami, úřady

NEBUĐTE DRZÁ! MĀ-LI NĀŠ ŰŘĀD NA OCHRĀNU OSOBNĪCH ŰDAJŮ OBĀNA CHRĀNĪT, MUSĪ VĚDĚT, CO CHRĀNĪ.

a jinými organizacemi; Vytváření databází dopravními podniky a problematika černých pasažérů; Osobní údaje a direct marketing; Zveřejňování osobních údajů ve společenských rubrikách novin a časopisů; Zveřejňování osobních údajů tzv. „neplatičů“ a dlužníků; Široký okruh otázek spojených s osobními údaji v souvislosti se zdravotnickou dokumentací; Ochrana osobních údajů a elektronický přístup do katastru nemovitostí; Ochrana osobních údajů v obchodním a živnostenském rejstříku; Ochrana osobních údajů a zákony o zpřístupnění svazků bývalé StB a vytvoření Institutu pro dokumentaci totality; Úroveň za-

bezpečení databází a archivů obsahujících osobní údaje občanů; Ochrana osobních údajů v prostředí internetu; Osobní údaje jednotlivců a jejich shromažďování a využívání bezpečnostními a zpravodajskými službami; Ochrana osobních údajů po teroristickém útoku 11. září; Osobní údaje a biometrické metody.

V některých případech to byla naopak také média, která upozornila Úřad na problém, či dokonce přímo učinila podání. I této spolupráce si Úřad velice váží a spatřuje v ní pozitivní a přínosné spojení v zájmu ochrany a nápravy v jedné ze součástí věci skutečně veřejných, k nimž ochrana soukromí v demokratických společnostech patří.

Jelikož ve spolupráci s médii spatřuje Úřad důležité partnerství v zájmu služby veřejnosti, snaží se dodržovat velice soustavné setkávání s novináři na tiskových konferencích. V roce 2001 se jich uskutečnilo šest. Na pěti z nich bylo především bilancováno uplynulé období roku, na jedné pak byl zejména prezentován projekt twinningové spolupráce (srv. výše – Styky se zahraničím, s. 49) rozvíjený v rámci programu Phare.

Na tiskových konferencích Úřad rovněž dává k dispozici hlubší informaci o své práci v podobě tiskových zpráv, eventuálně materiálů vysvětlujících – k čemuž přistoupil např. v případě potřeby osvětlit proces připomínkování zákonů a jiných právních předpisů.

Pozvání na tiskové konference jsou rozesílána nejen prostřednictvím agenturního zpravodajství, ale rovněž je využíván jmenovitý adresář vytvářený na základě osobních kontaktů s novináři, kteří se problematice ochrany osobních údajů věnují, nebo se někdy v minulosti věnovali. Většinou provází pozvánku i stručné uvedení do problematiky, která je na programu tiskové konference. Pozvánky jsou důsledně zveřejňovány také prostřednictvím webových stránek, stejně jako doprovodné tiskové zprávy. Sledujeme tím maximální otevřenost vůči veřejnosti, přičemž možnost zúčastnit se tiskové konference je tak dána co nejširšímu spektru zainteresovaných subjektů.

Příležitostné tiskové zprávy vydává Úřad v případech, kdy se vyjadřuje k aktuálním či místním problémům, eventuálně touto cestou odpovídá na přímé individuální dotazy novinářů. Úřad vydal v roce 2001, za období červen až prosinec, 24 zpráv tohoto typu.

O zájmu, jemuž se práce Úřadu u médií těší a těšila, nepochybně velice výstižně vypovídá i existence kresleného humoru, který vznikl na vrub Úřadu a tisk ho publikoval. A protože Úřad souhlasí s dnes již klasickým výrokem, že smích je neskonale dobrý, ale nechce ho mít nikdy za zády, publikuje se souhlasem autora i ve své Výroční zprávě jeden obrázek, který ve význačném deníku komentoval už počáteční etapu vzniku Úřadu pro ochranu osobních údajů.

E) Získávání a šíření nových evropských a světových poznatků v oblasti ochrany osobních údajů

Úřad pro ochranu osobních údajů získává, archivuje, ale především pracuje s velkým množstvím zahraničních materiálů, které se dotýkají ochrany osobních údajů a problematiky elektronického podpisu. Považuje za svou povinnost dávat české veřejnosti možnost, aby se s nimi rovněž seznamovala.

Je jisté, že lepší pochopení poslání a účelu zákona o ochraně osobních údajů či pohled na problematiku elektronického podpisu právě ve světle zahraničních zkušeností či legislativního procesu může pomáhat občanské emancipaci; zahraniční zkušenosti dokáží totiž poskytovat veřejnosti širší rozhled a hlubší porozumění smyslu existence těchto jevů a jejich fungování v moderní společnosti. To považuje Úřad za velmi důležité. Nejsou totiž stále ještě zcela ojedinělé případy, kdy se Úřad setkává se zlehčujícími, či dokonce manipulativními výroky, které bagatelizují význam ochrany osobních údajů, propagují agresivně „jediná možná“ řešení atd.

Druhým důvodem, který k výše uvedené snaze Úřad vede, je integrační proces státu do evropských struktur. V tomto kontextu se snaží nacházet možnosti publikovat především zásadní Doporučení Rady Evropy dotýkající se ochrany osobních údajů a toto své úsilí nadále intenzifikovat.

Charakter dokumentů a materiálů předurčuje publikační prostor v rámci periodik vydávaných Úřadem: Zásadní význam mají samozřejmě materiály uveřejňované ve Věstníku Úřadu. Operativnost webových stránek je předurčuje jako místo vhodné k publikování aktuálních materiálů, zabývajících se např. problematikou, jejíž řešení je v procesu projednávání. Bulletin svým charakterem naopak vyhovuje důrazu na orientační, stručné informování o zajímavém problému, který vyvstal v nedávné minulosti.

Důležitou součástí publikačního prostoru je denní i odborný tisk, jemuž se Úřad snaží nabízet zajímavé materiály či v rámci spolupráce o nich tato místa alespoň informovat.

Nicméně Úřad považuje možnosti uspokojivého rozsahu v publikování uvedených zahraničních zdrojů, které jsou k dispozici, za dosud nevyčerpané a vnímá to jako výzvu a jeden z prioritních úkolů pro příští rok.

Personální zabezpečení Úřadu

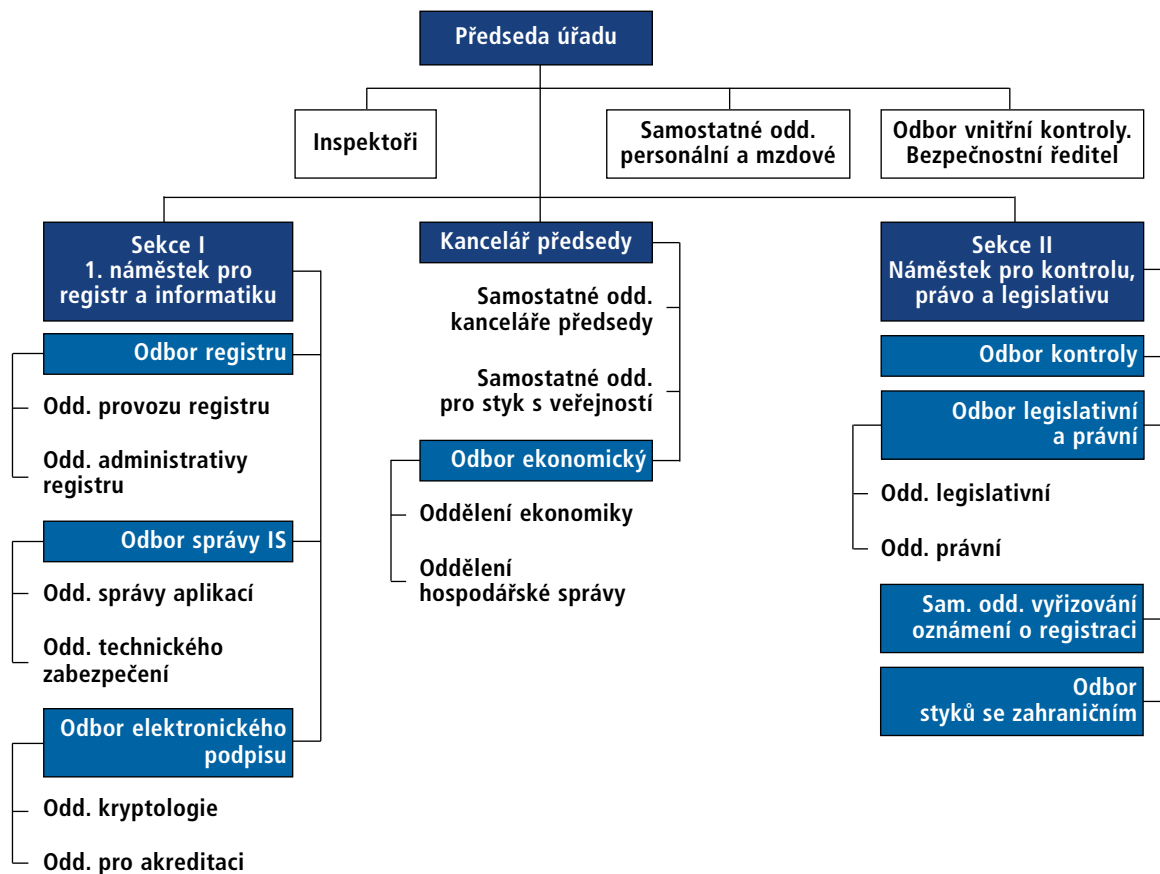
K 31. 12. 2000 (1. 1. 2001) měl Úřad 37 (42) zaměstnanců.

Nábor nových zaměstnanců byl v průběhu celého roku 2001 do značné míry ovlivňován prostorovými možnostmi Úřadu, a tak byli přijímáni především pracovníci nezbytně nutní k zajištění plnění všech povinností vyplývajících pro Úřad ze zákona o ochraně osobních údajů a ze zákona o elektronickém podpisu.

S účinností od 1. 6. 2001 jmenoval prezident České republiky do funkcí zbývajících čtyři inspektory Úřadu. Tímto jmenováním byl v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů doplněn počet inspektorů na 7.

K 31. 12. 2001 pracovalo v Úřadu 65 zaměstnanců, z toho více než polovina s vysokoškolským vzděláním (38 s vysokoškolským, 3 s bakalářským, 22 úplným středoškolským a 2 se středním vzděláním).

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ÚOOU

Takoví jsme byli v roce 2000...

Úřad pro ochranu osobních údajů – 19. 12. 2001

Hospodaření Úřadu

Rozpočet Úřadu byl schválen zákonem č. 491/2000 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2001.

Čerpání státního rozpočtu kapitoly 343 Úřad pro ochranu osobních údajů

Souhrnné ukazatele v tisících Kč

Nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace celkem 728

Výdaje celkem 45 037

Dílčí ukazatele výdajů

Jednotné dílčí ukazatele

Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci 17 077

z toho: platy zaměstnanců 16 603

Povinné pojistné placené zaměstnavatelem *) 5 878

Převod fondu kulturních a sociálních potřeb 332

Výdaje na financování programů podle přílohy č. 5 8 174

Specifické dílčí ukazatele

Výdaje na realizaci Národního programu přípravy ČR na členství v EU 0

**) pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění*

1. Příjmy 343

Příjmy nebyly pro rok 2001 rozpočtem stanoveny. Hlavním zdrojem dosažených příjmů byly v roce 2001 příjmy z běžné činnosti, kterou představuje předplatné od předplatitelů Věstníku Úřadu a správní poplatky, které byly vybrány v souladu se zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, za podávání žádostí o akreditaci poskytovatele certifikačních služeb a za žádosti o vyhodnocení shody nástrojů elektronického podpisu s požadavky.

Veškeré příjmy Úřadu byly odvedeny do státního rozpočtu.

2. Běžné výdaje

Nižší čerpání běžných výdajů bylo ovlivněno úsporným přístupem k čerpání výdajové části rozpočtu a skutečností, že Úřad doposud nemá vhodnou vlastní budovu a jeho prozatímní sídlo je v dočasně bezúplatně vyčleněné části budovy Úřadu pro veřejné informační systémy. Toto nouzové řešení bylo nutné v průběhu roku 2001 rozšířit formou nájmu kanceláří a skladových prostor ve třech pražských lokalitách. Úřad je i nadále nucen budovat detašovaná pracoviště, což vyžaduje zvýšené nároky na vzájemnou komunikaci, zvýšené výdaje včetně nároků na nutná bezpečnostní opatření.

Mimo běžné provozní výdaje Úřad zajišťoval vydávání a prodej Věstníku ve spolupráci se společností IFEC, s. r. o.

3. Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci

Nižší čerpání prostředků bylo ovlivněno nenaplněním plánovaného počtu 90 zaměstnanců. Základním limitujícím faktorem je opět nevyřešená otázka sídla Úřadu, nenaplnění prostorových kapacit a realizace řady provizorních řešení.

4. Výdaje na financování programů

Kapitálové výdaje byly Úřadu poskytnuty v roce 2001 formou systémové dotace ze státního rozpočtu pod kódem program 343010 – „Pořízení a technická obnova investičního majetku“.

Čerpání bylo zaměřeno na dílčí realizaci Informačního systému, na vybavení Úřadu kancelářskou technikou a zařízením a na rozšíření autoprovozu o tři vozidla Škoda Octavia a jedno vozidlo Škoda Fabia určené pro zabezpečení kontrolní činnosti.

Poskytování informací podle zákona č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

K § 18 odst.1 písm. a)

Úřad pro ochranu osobních údajů zajišťuje velmi rozsáhlou informační agendu. Zřízeny k tomuto účelu má tři specializované telefonní linky (zveřejněné na webových stránkách), poskytuje informace prostřednictvím elektronické pošty i běžným listovním stykem.

Přehled o zodpovězených dotazech je obsažen v komplexní podobě v tabulce Úřad pro ochranu osobních údajů v číslech – rok 2001 na s. 67 a extenzivně v kapitolách týkajících se činnosti Úřadu a práce jednotlivých odborů a oddělení.

V kontextu této informační agendy byly zodpovídány nejenom dotazy týkající se zákona o ochraně osobních údajů, ale velmi často též neodlučitelně přidružené dotazy, kvalifikovatelné jako příslušné dle zákona o svobodném přístupu k informacím.

K § 18 odst. 1 písm. b)

Úřad obdržel v souvislosti s informační povinností vyplývající ze zákona o svobodném přístupu k informacím 2 odvolání

K § 18 odst. 1 písm. c)

Žádný rozsudek nebyl vyneseno

K § 18 odst. 1 písm. d)

Žádná řízení o sankcích se neuskutečnila

K § 18 odst. 1 písm. e)

V souvislosti s jedním odvoláním, uváděným výše v bodu a), bylo vydáno rozhodnutí, jímž bylo napadené rozhodnutí potvrzeno.

U druhého odvolání přechází řízení do roku 2002.

Semináře, konference		35
Přednášky		89
Dotazy	e-mailové dotazy	2 322
	Dotazy došlé poštou - právnické osoby	418
	Dotazy došlé poštou - fyzické osoby	127
	Telefonické dotazy	9 438
	Dotazy celkem	12 305
Osobní konzultace		63
Kontakty s médii	Agenturní servis	24
	Tisk	118
	Rozhlas	58
	Televize	69
	Média celkem	269
Tiskové konference		6
Publikované materiály	Věstník Úřadu (počet částek)	12
	Bulletin Úřadu (počet čísel)	3
	Stanoviska	3
	Tiskové zprávy a sdělení pro tisk	24
	Další podkladové materiály pro potřeby médií	21
	Publikace celkem	63
Externí návštěvy webu Úřadu	denní průměr	120
Registrace	Celkový počet registrací	15 842
	Zaregistrovaní správci	13 736
	Zastavená řízení	4
	Vydaná rozhodnutí o změně zpracování osobních údajů	50
	Vydaná rozhodnutí o nepovolení zpracování osobních údajů	4
Kontrolní činnost	Kontrola	41
	Podané stížnosti	200
Připomínkované právní předpisy	Zákony	113
	Vyhlášky	54
	Nařízení vlády	29
	Právní předpisy celkem	196
Zahraniční aktivity	Počet rozhodnutí týkajících se předávání osobních údajů do zahraničí (§ 27 zákona č. 101/2001 Sb.)	322

(Tabulka zobrazuje stav k 31. 12. 2001.)

Úkoly, výhledy a přísliby Úřadu

V souladu se svým posláním nezávislé dozorové instituce se Úřad bude snažit každoročně vycházet vstříc těm problémům, jejichž řešením může napomáhat lepší službě veřejnosti. Odtud i snaha myslet do budoucna strategicky a s perspektivou. Pro příští rok, a v řadě ohledů jistě nejen pro toto období, vidíme několik oblastí, jimž se chceme soustředěně, vedle běžných povinností, které Úřadu přísluší, věnovat:

■ Je pro nás skutečně zavazující pochopení, že se Úřad stává referenčním místem věrohodnosti pro instituce, společnosti a podnikatelské subjekty, které plynou ze signálů, jež jsme zaznamenali zejména na konci roku 2001.

Budeme se proto snažit pečlivě zaznamenávat i ty snahy na straně jednotlivých institucí, společností a podniků, kde se vytvářejí seberegulační mechanismy v souladu se situací ve vyspělých demokraciích.

Tento proces chce Úřad monitorovat a v jeho kontextu vyhledávat dialog: nepochybně v takovém prostředí lze nacházet inspiraci pro invenční aplikaci zákona o ochraně osobních údajů (a naopak korigovat nežádoucí odchylky od něj) a zaznamenávat i podněty pro reflexi vlastní práce Úřadu.

■ Zavádět standardní sebereflexi práce Úřadu. Podklad pro ni spatřujeme především v důsledném a soustavném monitorování právních předpisů, zaznamenávání principů i konkrétní implementace zákona o ochraně osobních údajů.

■ Obrátit pozornost k mladé generaci promyšlenými programovými kroky, které by této části společnosti zjednávaly pochopení ochrany osobních údajů a soukromí jako hodnot demokratické společnosti, které ovšem vyžadují vklad osobní odpovědnosti.

Prohlubovat otevřenost vůči veřejnosti v plné míře, kterou umožňuje zákon o ochraně osobních údajů, a posilovat tak prestiž Úřadu a důvěru veřejnosti, která nejzřetelněji legitimuje existenci Úřadu.

Podávat ministerstvům, vládě a Parlamentu České republiky kompletní a přesné informace o směřování oblasti dozoru nad ochranou osobních údajů, představovat je objektivně a bez prodlevy, přispívat poznání stavu kvalifikovanou analýzou.

Hospodařit efektivně se svěřenými finančními prostředky.

V souladu s aktivitou Rady Evropy zaměřenou na konkrétní, zvláště citlivé oblasti ochrany osobních údajů soustřeďovat pozornost k těmto oblastem v zájmu usnadňování procesu harmonizace právního řádu České republiky v oblasti ochrany osobních údajů s úrovní vyspělých demokratických států (konkrétně jde o oblasti: zdravotnictví, genetika, přímý marketing, sociální zabezpečení, policejní činnost, personalistika, finance, veřejná správa a statistika, informační technologie).

Programově seznamovat českou veřejnost s Doporučeními Rady Evropy ve výše uvedených oblastech.

Udržet aktivní pozici na mezinárodní úrovni, kterou si už Úřad stačil za svého působení získat. Znamená to mj. a především dobře promyšlenými kroky přispívat k práci skupiny úřadů pro ochranu osobních údajů ze států střední a východní Evropy, jejichž jádrem se stala na sklonku roku 2001 visegrádská skupina v čele v úřadem polským a úřadem českým. Cílem je podpora ve vytváření přiměřené legislativy týkající se ochrany osobních údajů v jednotlivých státech, její hodnocení a vzájemná podpora implementace zákonů za podpory Rady Evropy, výměna zkušeností spojených s aplikací zákonů o ochraně osobních údajů.

Nadále být aktivní v šíření odborných znalostí v oblasti elektronické komunikace s použitím elektronického podpisu.

Navázat kontakty s partnerskými institucemi, které mají obdobné kompetence v oblasti elektronického podpisu, ve vybraných státech Evropské unie a ve vybraných státech usilujících o členství v Evropské unii.

Programově seznamovat odbornou veřejnost, zejména poskytovatele certifikačních služeb vydávající kvalifikované certifikáty a poskytovatele, kteří je hodlají vydávat, s dokumenty vydávanými EESSI, ETSI, CEN aj.

V zájmu usnadňování harmonizace právního řádu České republiky v oblasti elektronického podpisu analyzovat právní předpisy (navazující na Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 1999/93/ES o zásadách Společenství pro elektronické podpisy) vybraných členských států EU s cílem získat poznatky, jakými způsoby je naplnění směrnice dosahováno.

VÝROČNÍ ZPRÁVA ÚŘADU PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ ZA ROK 2001

VYDAL ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ,

HAVELKOVA 22, 130 00 PRAHA 3,

E-MAIL: INFO@UOOU.CZ, INTERNETOVÁ ADRESA: WWW.UOOU.CZ,

NA ZÁKLADĚ POVINNOSTI, KTEROU MU UKLÁDÁ ZÁKON Č. 101/2000 Sb.,

O OCHRANĚ OSOBNÍCH ÚDAJŮ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ,

VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ, § 29, PÍSM. d), A § 36, V ÚNORU 2002.

EDITOR:

PhDr. HANA ŠTĚPÁNKOVÁ, TEL. 02/21008 286; FAX 02/2271 7682

REDAKČNÍ ZPRACOVÁNÍ:

Mgr. LADISLAV HEJLÍK, BOHUMÍR LUKAJ, ANDREA SKLENÁŘOVÁ

GRAFICKÁ ÚPRAVA: MILOSLAV ŽÁČEK

FOTOGRAFIE NA STR. 62: LADISLAV HEJLÍK, PAVEL MOUDRÝ

PŘEDTISKOVÁ PŘÍPRAVA: **ester's**, SPOL. S R.O.

TISK: TISKÁRNA DANIEL

DÁNO DO TISKU DNE 12. 2. 2002